

Тернопільська обласна
універсальна наукова бібліотека

Тернопільська обласна бібліотека для молоді

Тернопільський обласний
методичний центр народної творчості

СТЕПАН БАНДЕРА: в одній особі образ покоління

*Збірник методичних матеріалів
для вшанування пам'яті славетного сина України*

Тернопіль — 2009

УДК 93(977)
ББК 63,3(4Укр)6–8
Б 23

Упорядник: О. Г. Ліскова, заступник директора
з наукової роботи та інформатизації ОУНБ

Підготували: С. П. Юрчик, провідний методист
науково-методичного відділу ОУНБ;
С. І. Воробель, завідувачка науково-
методичного відділу ОБМ;
С. П. Гачевська, завідувачка відділу народної
творчості ОМЦНТ

Редактор: О. М. Раскіна

Бібліографія: В. А. Чупрова, головний бібліотекар
інформаційно-бібліографічного відділу ОУНБ

Верстка: В. І. Раківський, завідувач відділу автоматизації
та інформатизації бібліотечних процесів ОУНБ

Відповідальний
за випуск: В. І. Вітенко, директор ОУНБ

Б 23 Степан Бандера: в одній особі образ покоління : зб. метод.
матеріалів для вшанування пам'яті славетного сина
України / упоряд. О. Г. Ліскова ; ред. О. М. Раскіна. – Т.,
2009. – 76 с.

УДК 93(977)
ББК 63,3(4Укр)6–8

ВІД УПОРЯДНИКА

Степан Бандера — видатна постать ХХ сторіччя, ім'я якої увійшло до історії українського народу як невмирущий світлий Символ України в боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу. Славне ім'я Бандери, Провідника найбільшої й найсильнішої в 30—50-х роках Організації українських націоналістів (ОУН), організатора та керівника визвольної боротьби проти всіх поневолювачів України добре відоме не лише в Україні, а й поза її межами.

Попри всю небуденність того явища, яким став Степан Бандера в українській історії, становлення його особистості відбувалося закономірно, як і у сотень тисяч молодих людей, народжених перед Першою світовою війною, що шукали свій шлях та своє місце в житті нації.

Керуючись Указом Президента України від 14 жовтня 2006 року № 879/2006 «Про всебічне вивчення та об'єктивне висвітлення діяльності українського визвольного руху та сприяння процесу національного примирення», рішенням Тернопільської обласної ради від 27 травня 2008 року № 284 «Про відзначення в області 100-річчя від дня народження Степана Бандери», розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 10 грудня 2008 року № 913 «Про затвердження заходів з відзначення 100-річчя від дня народження та проведення в області Року Степана Бандери» та для встановлення історичної справедливості щодо учасників українського визвольного руху в області 2009 рік проголошено Роком Степана Бандери. З цієї нагоди Тернопільською обласною універсальною науковою бібліотекою спільно з обласною бібліотекою для молоді, обласним методичним центром народної творчості підготовлено збірник методичних матеріалів для вшанування пам'яті славетного сина України.

До видання увійшли:

- методично-бібліографічні поради «Степан Бандера: людина і міф».
- поради з популяризації життя та діяльності Провідника ОУН у молодіжній читацькій аудиторії «Степан Бандера. Життя, покладене на вівтар Вітчизни».
- сценарій культурно-просвітницького заходу «За Україну! За волю! За народ!».

- рекомендована бібліографія, подана за розділами:
- праці Степана Бандери;
 - література про Степана Бандеру;
 - ушанування пам'яті Степана Бандери;
 - Степан Бандера в художній літературі та народній пісенній творчості.

При підготовці даного збірника використано не лише документи, які є у фондах Тернопільської ОУНБ, обласної бібліотеки для молоді, а й інформацію з мережі Інтернет. Книги, відсутні в бібліотеці, позначені астериском (зірочкою).

Видання адресоване бібліотечним та клубним працівникам. Окрім того, ним можуть скористатися вчителі загальноосвітніх шкіл м. Тернополя та області.

Електронну версію посібника розміщено на веб-сайті Тернопільської ОУНБ (www.library.te.ua) у рубриці «Методичні рекомендації» розділу «Видання бібліотеки».

СТЕПАН БАНДЕРА: ЛЮДИНА І МІФ

В кожному ідеологічному чи політичному русі найважливішу роль відіграють два основні його складники: ідея і людина. Провідні ідеї і світоглядні засади в ідеологічному русі та керівні програмові постанови в політичному — творять «душу», істоту, внутрішній зміст руху. Люди, які визнають, поширюють і здійснюють ідеї та програму і з тією метою беруть активну участь в русі, — творять його живий, діючий організм.

Степан Бандера

Неможливо збудувати державу, не знаючи минулого, не шануючи того, хто за тебе з любов'ю віддав своє життя.

Саме таким був Степан Бандера — герой ХХ століття, людина-легенда. Він увійшов у історію як видатний політичний діяч українського національно-визвольного руху, голова Революційного Проводу Організації українського національно-визвольного руху, голова Революційного Проводу Організації українських націоналістів і як невмирущий, світлий Символ боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу (УССД).

Саме Бандера врятував честь України й зумів організувати народ на відчайдушну боротьбу проти комунізму та фашизму. Цей змаг був настільки героїчним, що став неперевершеним в історії людства. Він підніс український націоналізм любові до найвищої жертвності.

У новітній українській історії навряд чи є постать так широко відома в Україні та й у всьому світі, як Степан Бандера. Водночас важко знайти особистість, на яку комуністичною пропагандою було вилито й виливається стільки дезінформації, брехні та бруду. Безсумнівно, що для ворогів Української державності Бандера був і залишається ворогом номер один.

Степан Бандера! Бандерівці! Бандерівщина! Так називали й Провідника нації, і визвольний рух, і Західну Україну та її багатомільйонне населення. Такої честі Степан Бандера досяг завдяки самовідданому служінню українському народові. Його ніхто не нагороджував орденами та різними почестями, як інших героїв світового масштабу, і протягом

багатьох років його вважали «ізгоем» на Батьківщині за яку, у кінцевому результаті, він віддав своє життя.

Лише через роки історія й людська пам'ять ушанували величезні заслуги С. Бандери перед Українською державою. З народної ініціативи стали будувати пам'ятники, відкривати музеї, називати його ім'ям вулиці, парки, проспекти.

Навіть мертвий Степан Бандера є грізним ворогом для комуно-більшовизму та російського шовінізму. Та його дух — незнищений, він буде вічно кликати до боротьби український народ за дійсне визволення.

Перегорнемо ще раз сторінки життєпису лицаря української ідеї Степана Бандери

Народився Степан Бандера 1 січня 1909 р. у с. Старому Угринові на Івано-Франківщині в сім'ї священника. Дитячі роки пройшли під впливом національно-визвольних змагань 1917—1920 рр.

У 1919—1927 рр. С. Бандера навчався в Стрийській гімназії. Брав активну участь у молодіжних національно-патріотичних організаціях: «Пласт», «Сокіл», «Основа», «Луг», Український студентський спортивний клуб та ін.

У 1928—1933 рр. навчався у Львівській політехніці.

У 1928 р. С. Бандеру прийняли до лав Української військової організації (УВО), з якою співпрацював і раніше.

У 1929 р. молодий Степан влився в ряди новоствореної Організації українських націоналістів (ОУН) і зразу залучився до активної роботи. Виконував організаційні завдання в Калуському повіті та одночасно працював у відділі пропаганди.

У 1930 р. очолював відділ розповсюдження підпільних видань на західноукраїнських землях (ЗУЗ) і технічно-видавничий відділ.

У 1931 р. С. Бандері доручили керівництво референтурою пропаганди в Крайовій ексекутиві (КЕ) ОУН.

У липні 1932 р. Степан Бандера з іншими делегатами від КЕ ОУН на ЗУЗ брав участь у Віденській конференції ОУН, яку для конспірації провели в Празі.

У 1933 р. відбулися конференції Проводу ОУН у Берліні та Гданську, на яких С. Бандеру обрано Провідником ОУН та Крайовим комендантом УВО. Він увійшов до складу головного Проводу Українських націоналістів.

14 червня 1934 р. в Академічному домі у Львові поліція заарештувала С. Бандеру та його товаришів.

У ході Варшавського процесу (18. 11. 1935 р.—13. 01. 1936 р.) судили дванадцятьох членів ОУН, зокрема С. Бандеру, якого засудили до страти. Вирок замінили на довічне ув'язнення.

Логічним продовженням Варшавського став Львівський процес (25. 05.—26. 06. 1936 р.), на якому С. Бандері знову винесли вирок — довічне ув'язнення. Після того він сидів у в'язницях «Святий хрест» біля Кельців, у Вронках і в Бересті над Бугом. 13 вересня 1939 р., коли положення польських військ стало критичним, в'язнична адміністрація й сторожа поспішно евакуювалися й в'язні вийшли на волю.

У лютому 1940 р. у Кракові С. Бандера зібрав своїх прихильників, вони проголосили створення Революційного Проводу ОУН.

У квітні 1941 р. на II Великому зборі ОУН С. Бандеру обрано головою Проводу ОУН.

30 червня 1941 р. у Львові проголошено відновлення Української держави та сформовано уряд на чолі з Ярославом Стецьком. Однак гітлерівська Німеччина поставилась вороже до незалежної України.

За наказом Гітлера 5 липня 1941 р. у Кракові було заарештовано С. Бандеру, а 11 липня у Львові — Я. Стецька. Розпочались криваві репресії проти членів ОУН. Крім Бандери, Стецька, Ленкавського, Ребета, заарештовано ще 300 бандерівців і відправлено в концтабір, де більшість із них загинула. Степан Бандера в жахливих умовах фашистського ув'язнення перебував до грудня 1944 р.

У жовтні 1942 р., у відповідь на репресії та задля захисту мирного населення, ОУН створила багатотисячну Українську повстанську армію (УПА), яка, маючи загальнонародну підтримку, вела організовану боротьбу проти фашистських та більшовицьких окупантів до 1955 р.

У лютому 1945 р. на нараді Проводу ОУН на УЗ, що була трактована як частина Великого збору ОУН, обрано нове бюро Проводу в такому складі: С. Бандера, Р. Шухевич, Я. Стецько. Цей вибір підтвердила конференція Закордонних Частин (ЗЧ) ОУН у 1947 р. І тоді Степан Бандера знову став головою Проводу всієї ОУН.

На Четвертій конференції ЗЧ ОУН у травні 1953 р. та на П'ятій конференції ЗЧ ОУН у 1955 р. підтверджено його повноваження як голови Проводу всієї ОУН. На цій посаді Бандера залишався до дня своєї трагічної загибелі.

15 жовтня 1959 р. Степан Андрійович Бандера був убитий працівником КДБ Богданом Сташинським.

17 листопада 1961 р. судові органи проголосили, що вбивство організовано за наказом начальника КДБ СРСР.

Минає час, один за одним сходять у могилу свідки тих подій і забирають таємницю із собою. Забувається істотне й правдиве, приковують увагу речі нові, пекуча дійсність, і ми схильні давати оцінку подіям та їхнім наслідкам не по тому значенні, що було в них у період здійснення, а по тому, як воно вплітається в політичну аргументацію відповідно до потреб сьогодення. Як дивно читати те, що так хвилювало людей колись і про що сьогодні мало хто знає.

Головою Тернопільської обласної ради затверджено розпорядження «Про заходи з організації відзначення 100-річчя від дня народження Голови Проводу ОУН Степана Бандери» та проголошено 2009 рік Роком Степана Бандери.

Готуючись до святкування ювілею, для глибшого ознайомлення читачів із діяльністю творця та будівничого Української держави пропонуємо використати різні форми та методи бібліотечної роботи. Зокрема, оформити книжкову, віртуальну й фотовиставку, тематичну полицю, провести інформаційну годину, бесіду, круглий стіл, засідання, діалог, диспут, декаду, місячник ушанування пам'яті українського діяча.

Необхідно стежити за інформацією в періодичних виданнях, яка буде корисна для підготовки та проведення заходів.

Робота повинна проводитися спільно з громадськими організаціями, культурно-освітніми закладами, товариством «Просвіта».

При цьому можна скористатися орієнтовною тематикою заходів:

- *«Іскра дійового патріотизму»;*
- *«А попереду йде Степан Бандера»;*
- *«Головний український націоналіст — Степан Бандера»;*
- *«Всеукраїнська та світова велич Степана Бандери»;*
- *«Бандера — це прапор»;*
- *«За Українську самостійність, за краще життя»;*
- *«Степан Бандера в українському національно-визвольному русі ХХ століття»;*
- *«Життєвий шлях Степана Бандери»;*
- *«Стежками героя»;*

- «В одній особі образ покоління»;
- «Багатогранний талант»;
- «Знайомтесь! Степан Бандера».

А також пропонуємо ряд цитат із праць нашого славетного героя:

«Ні на що не здадуться навіть найкращі нагоди й готовність допомогти, якщо сама нація не виборює й не кує своєї долі власною боротьбою».

* * *

«Наша боротьба — це щось більше, ніж сама національна боротьба, бо наш ідеал свободи — це ідеал всіх вільних людей».

* * *

«У нас є один основний принцип, одна головна мета — Суверенна Соборна Українська Держава. До неї йдемо неухильно. А шлях наш — це шлях революційної визвольної боротьби».

* * *

«Через правдиву велику віру в Бога, Спасителя кожна людина й цілий народ мають змогу безупинно черпати з вічно живого джерела стільки сили, скільки їхня душа спроможна сприйняти».

* * *

«Обов'язком кожного українця є підпорядкувати свої особисті справи і ціле своє життя інтересам і добру нації».

* * *

«Самостійну державу може здобути собі український народ тільки власною боротьбою і трудом».

* * *

«Віра найбільше скріплює сили душі».

* * *

«Мета життя людини — це наближення до Бога!»

* * *

«Хто буде на невластивих для нашого ґрунту світоглядних підвалинах, той, навіть при добрій волі й найкращих змаганнях, не поставить нічого тривкого, тільки помножить руїни».

Можна підготувати розгорнуту книжкову виставку «Із когорти славетних».

Мета — ознайомити читачів із багатогранною діяльністю українського героя світової слави.

Орієнтовні розділи виставки:

1. «Дитинство Степана Бандери».
2. «Студентські роки».
3. «Теоретична спадщина Степана Бандери».
4. «Степан Бандера: штрихи до політичного портрета».

Для оформлення виставки варто використати всю наявну літературу та матеріали періодичних видань.

Також під час проведення тижня, декади святкування ювілею слід провести диспут, як оперативний метод популяризації літератури про нашого діяча. Рекомендуємо тему заходу: «Степан Бандера — символ нації». У процесі підготовки диспуту бажано розкрити наступні питання:

1. *Хто такий Степан Бандера?*
2. *Звідки походить його рід?*
3. *Що він зробив для українського народу?*
4. *Яке значення Степана Бандери в історії ОУН?*
5. *Степан Бандера — Провідник Крайової езекутиви.*

Можна провести годину інформації, на якій розповісти читачам про маловідомі сторінки життя видатного борця за свободу й незалежність України:

1. *Маловідомі сторінки життя та діяльності Степана Бандери.*
2. *Головні заповіді Бандери для українських націоналістів-революціонерів за кордоном.*
3. *Трагічна доля українського діяча.*
4. *Степан Бандера: документи і факти.*
5. *Меморіальні музеї Степана Бандера: стан і перспективи розвитку.*

Зацікавить широке коло читачів така форма обговорення як круглий стіл на тему «Здобувши Українську державу, поліг у боротьбі за неї». На захід можна запросити вчителів історії, громадських діячів, котрі б могли висловити своє ставлення до видатного політичного діяча, який виконував обов'язок перед державою — і тому він став прапором для борців за Україну. Степан Бандера — це орієнтир на тому полі Добра і Зла, яким є буття Української нації.

Пропонуємо вашій увазі перелік питань, які зможете розглянути за круглим столом:

1. *Степан Бандера: забуття чи визнання?*
2. *За яку Україну боровся С. Бандера?*
3. *Як ви можете описати умови, у яких формувалися погляди Степана Бандери на незалежність України?*
4. *У чому полягала робота Степана Бандери як підпільника в шкільні та студентські роки?*
5. *Якою бачив майбутню Українську державу Бандера?*

6. *Чи вважаєте ви, що КДБ, убивши Степана Бандеру, досягло своєї мети? Якщо ні — то чому?*
7. *Чому саме Степан Бандера віддав своє життя інтересам і добробуту нації?*

Роль провідника надзвичайно важлива. Він повинен чітко вказувати шлях і організовувати виконання прийнятих рішень. Саме таким лідером і був Степан Бандера. Він зміг залучити молодь до боротьби за державну незалежність і вести її за собою. А чи готове сьогодні молоде покоління українців стати на нелегкий шлях будівництва національної держави, про яку мріяли так наші попередники?

Тому не менш цікавим може бути вечір-діалог на тему «Якби ваші батьки не змогли втримати державну незалежність, ви б поставили метою свого життя повернути Українську державу?»

Пропонуємо перелік питань, які ви зможете використати під час дискусії:

1. *Потрібність постаті провідника нації рівня Степана Бандери в сучасній Україні.*
2. *Чи пишаєтеся ви своєю країною?*
3. *Чи повторили б ви такий подвиг?*
4. *Чи готові ви боротися за справедливий соціальний лад нашого народу?*
5. *Чи готові ви покласти свою працю і життя на віртар цієї боротьби?*

Подаємо адреси сайтів, на яких можна знайти інформацію про життя та діяльність Степана Бандери:

1. www.banderivets.org.ua
2. www.stepanbandera.org.
3. www.stepanbandera.org/bandera_biography
4. www.plast.org.ua
5. www.lutsk.ua/bandera.html
6. www.uk.wikipedia.org/
7. www.freebooks.net.ua/5661-veliki-ukrayinci-stepan-bandera-2008-tvrip.html
8. oun-upa.org.ua/personalities
9. www.bandera.com.ua/
10. <https://maidanua.org/static>
11. www.galychyna.if.ua/
12. www.lib.rv.ua
13. www.lib.if.ua

Рекомендуємо вам кілька періодичних статей, які зможете взяти в основу для дискусійного обговорення та використати під час підготовки та проведення заходів.

ПРАПОР І ПРОВІДНИК РЕВОЛЮЦІЇ

Популярність, яку здобуло ім'я Степана Бандери в 1930-х, піддалась великим випробуванням у наступні два десятиліття. Бандера вистояв, а разом з тим створив феномен «бандерівців», який надовго після його смерті стане символом ідейності та жертвності українців.

Хто веде?

Саме це запитання поставив у розділі своїх спогадів один із найближчих соратників Степана Бандери — Микола Климишин, коли описував стан націоналістичного руху на початку II Світової війни. Тисячі націоналістів, які раптово опинилися на волі у 1939 році, шукали розв'язку багатьох актуальних проблем через вирішення основного питання — «хто веде?» Бандера був саме тією особою, яка в найважливіші для Організації дні брала на себе відповідальність та в дуже непростих обставинах приймала рішення.

З 1939-го по 1941-й роки українське громадське та політичне життя сконцентрувалося у Кракові. Тут вирішувалися найважливіші організаційні справи і тут влаштовувалося особисте життя. Степан Бандера у Кракові вирішував і перше, і друге.

Непорозуміння, які виринули після смерті Євгена Коновальця між «крайовиками» та представниками Проводу ОУН призвели до того, що Бандера, який формально не обіймав жодної посади, їде до Італії на зустріч із Андрієм Мельником. Утім, це не розв'язало проблеми і у лютому 1940 року виникає Революційний Провід ОУН.

Ще впродовж півроку було декілька нагод поладнати непорозуміння. Зокрема, погоджувальна комісія, яку було створено з представників обох сторін, запропонувала вирішення конфлікту і під цим документом підписалися і Бандера, і Мельник. У серпні Бандера додатково писав листа до Андрія Мельника, де закликав останнього до вирішення спірних організаційних питань, при цьому Бандера погоджувався визнати Мельника Провідником ОУН. Втім, він не лише не отримав відповіді, але й на підставі рішення новоствореного «Головного Революційного Трибуналу», його разом із дев'ятьма провідними членами ОУН було засуджено.

У «краківський період» бандерівці встигли ще організувати Дружини Українських Націоналістів, завдяки яким було забезпечено проголошення Акта відновлення Української Державності 30 червня 1941 року у Львові. Організовано також Похідні Групи ОУН, в яких близько десяти тисяч вишколених членів за дуже короткий час створили націоналістичну організаційну мережу в Наддніпрянській Україні. У Кракові Степан Бандера налагоджує й особисте життя — у 1940 році одружується із відомою діячкою ОУН — Ярославою Опарівською.

Подальші кілька років життя Бандери пов'язані з концтабором Заксехавзен. Про те, що умови перебування у таборі були важкі, свідчить смерть чільних бандерівців (І. Габрусевича) та мельниківців (О. Ольжича). Саме це місце було призначене для політичних противників Третього Рейху і саме тут, за колючими дротами, опинилися організаційні опоненти — Андрій Мельник та Степан Бандера.

У своїх спогадах Мельник згадуватиме, що саме від Бандери отримував найважливішу інформацію, від нього й дізнався про смерть О. Ольжича: «Ну, і здибались, — подумав я. — Це він перший системою відповідно наставлених дзеркал, пізнав мене і перший поміг нав'язати контакт із співтоваришами недолі: Андрієвським, Мушинським, Онацьким, Ждановичем і Костем Мельником...»

У в'язниці чи на волі, в концтаборі чи на організаційних зібраннях Бандера повсякчас брав на себе відповідальність та ініціативу. Він вмів і знав як вести інших.

Батько великої родини

Степан Бандера був у прямому і переносному значенні батьком великої родини. В повоєнні роки йому доводилося вирішувати питання, пов'язані і з національно-визвольною боротьбою, і з організацією українського життя за кордоном. Стосунки, які склалися в самій Організації, уже тоді називали «родинними». Водночас, Степан Бандера разом із дружиною Ярославою виховуватиме трьох своїх дітей — Наталку, Андрія та Лесю.

Найнапруженішими для сім'ї виявляться післявоєнні роки, адже радянські спецслужби полюватимуть не лише за Провідником, але й за його дітьми. В ці роки сім'ї доведеться пережити багато — лише до 1948 року сім'я змінюватиме шість разів місце проживання: Берлін, Інсбрук, Зеефельд, Мюнхен, Гільдесгайм, Штарнберг.

Останнє місце проживання є особливим — самотня хата в лісі поблизу Штарнбергу. Тут Бандери вп'ятох проживали в одній кімнаті, де не було навіть електрики, а старшій доньці Наталці треба було щоденно шість кілометрів йти через ліс до школи. Згодом родина перебралася в українські табори біля Міттенвальду, але увага до таких місць з боку радянських спецслужб була особливою, тому Бандера майже не перебував із сім'єю. У наступні роки, щоб уникнути переслідувань, Бандери поселилися у німецькому селі, де не було українців, що загрожувало дітям асиміляцією.

Так тривало до 1954 року — поки Степан Бандера не перевіз сім'ю до Мюнхена. Це економило йому щоденно 80 кілометрів їзди, а також давало нагоду для дітей здобувати достатню освіту. В той час сім'я переховувалася під прізвищем «Попель», а Наталка Бандера згадувала: «Маючи тринадцять років, я почала читати українські газети і читала багато про Степана Бандеру. З бігом часу, на підставі різних обсервацій, постійної зміни прізвища, як теж через факт, що навколо мого батька завжди було багато людей, в мене виникли певні здогади. Коли раз один знайомий проговорився, то я вже була певна, що Бандера — це мій батько. Вже тоді я собі усвідомила, що я не смію прозрадити цього моїм молодшим сестрі та братові; було б дуже небезпечно, якщо б малі діти через свою наївність у чомусь проговорилися...»

Поза справами сімейними Степанові Бандері доведеться налагоджувати емігрантське життя. Організаційні псевда «Баба» та «Сірий», які Бандера використовував у крайових умовах, буде замінено на «Весляр» та «Бийлихо».

Провідникові ОУН доведеться багато часу та енергії спрямовувати на «веслування» поміж різними політичними та організаційними течіями і непорозуміннями. А згодом відбудеться й другий розкол в ОУН — коли відійде група «двійкарів». Цей конфлікт виявився настільки серйозним, що в Україну буде відправлено дві представницькі групи, які повинні були дізнатися рішення Краю щодо ідеологічних розбіжностей. Проте ані спецзв'язок, який забезпечили літаками американці та англійці, ані досвід післанців не дадуть корисного результату — обидві групи опиняться у руках МГБ. Останні, завдяки конфіскованим кодам та шифрам, зможуть організувати радіогру, що поглибить розбіжності між представниками раніше єдиної ОУН.

Бандера важко пережив черговий розкол — відтак, кілька разів намагався відійти від керма Організації. Проте, щоразу членство

підтверджувало вотум довіри до його особи. Коли Бандеру на черговій конференції обрали Провідником Організації, то він просто відповів: «Дякую! Смертний вирок приймаю».

У цих обставинах він ще більше посвячується революційній діяльності. Його особистий охоронець Василь Шушко згадував, що в час післявоєнного еміграційного життя, лише одного разу він з Бандерою ночував у готелі. У всіх інших подорожах Бандера використовував намет, який постійно перебував у їхньому авто — Провідник ошадливо ставився до організаційної каси, яка формувалася із пожертв рядового членства.

Ще за керівництва Степана Бандери у діаспорі бандерівці організували потужний міжнародний рух — Антибільшовицький Блок Народів (АБН), що став ефективною пропагандивною машиною проти радянської системи. А з метою виховання молодих поколінь українців було створено Спілку Української Молоді (СУМ), організацію, яка по сьогодні є найчисельнішою молодіжною організацією діаспори й виховала не одне покоління українців.

Провідна зірка життя

Упродовж всього життя Степан Бандера опинявся у критичних ситуаціях, що межували на грані життя та смерті. Маючи за спиною смертні вирoki та довічні ув'язнення, польські та німецькі в'язниці та концтабори, Бандера відчував, що перебуває під особливою Божою опікою.

Служба Безпеки ОУН виявила, щонайменше, п'ять спроб замахів на Бандеру. Вперше підготовку атентату було розкрито у 1947 році, коли київське МГБ завербувало українця — Ярослава Мороза, який мав організувати вбивство й кинути тінь на українських політичних супротивників. Уже в 1948 році було підготовлено іншого агента — Володимира Стельмашука, який був капітаном в Армії Крайовій. Проте, після невдач київських та варшавських центрів, до справи було підключено станиці НКВД в Чехії. Двох підготовлених агентів було розконспіровано західною розвідкою і вони пізніше відбули терміни покарання у німецьких в'язницях.

У 1953-му та 1959-му роках СБ ОУН виявила ще дві спроби і в обидвох випадках підозрювані особи випадково зникали. Проте в останні роки уже цілеспрямовано велась підготовка завербованого ще у 1950 році Богдана Сташинського. Від 1954 року він перебував у Східному Берліні, а в 1957 році виконав атентат на лідера «двійкарів» Лева Ребета.

Про підготовку замаху на життя Бандери, який 15 жовтня 1959 року здійснив Богдан Сташинський, буде відомо керівництву ОУН, але Провідник, який особисто керував своєю охороною, не надто переймався власним життям.

За день до трагічної загибелі Бандера розповідав своєму охоронцеві: «...повідомили мене із СБ, що буде атентат, але це не вперше. Застерігають мене, як малу дитину, пригадують мені, але коли і хто, і де, і в який спосіб — все під знаком запитання. Цього разу дуже серйозно попереджували, і я вчора зробив несподіванку, покликав усіх хлопців із друкарні на вулицю, щоби продемонструвати свою присутність, сьогодні зранку повторив, завтра появляться для завтрашнього остраху...» Наступного дня Бандера відмовиться від супроводу охорони.

Смерть Бандери стала не лише шоком, але й загадкою для громадськості. Перші припущення про серцевий напад бандерівці спростовували знаком, який при смерті залишив Провідник — Бандера попереджав, що на випадок атентату залишить знак — руку на зброї. Так, зрештою, і сталося.

І лише у 1961 році вбивця Бандери — Богдан Сташинський, обманувши радянські та східнонімецькі силові органи, здається у руки американської влади та виявляє всю правду про атентат.

На великому судовому процесі, який у 1962 році відбувся в Карлсруе, найстарша донька Бандери — Наталка свідчила: «Мій незабутній батько виховав нас в любові до Бога і України, Він був глибоко віруючим християнином і загинув за Бога та незалежну вільну Україну — за свободу всього світу.

Мій блаженної пам'яті батько, який уособлював цей великий ідеал, залишиться провідною зіркою всього мого життя, так само життя мого брата і моєї сестри та української молоді».

Святослав Липовецький
(Шлях перемоги. — 2008. — 25 черв.)

ЮНІСТЬ БАНДЕРИ

Упродовж багатьох років ім'я Степана Бандери найчастіше згадується в історичних суперечках. Проте, незважаючи на 100-літній ювілей від дня народження, який виповниться 1 січня 2009 року, Бандера й далі залишається більшою мірою містичним прапором національно-визвольного руху, аніж реальною людиною.

Матеріалом про родину та юність Степана Бандери розпочинаємо знайомство із майбутнім Провідником ОУН.

Родина Бандерів

Степан Бандера народився 1 січня 1909 року в селі Старому Угринові (сучасний Калуський район) у священичій родині — його батько Андрій та дід по материнській лінії Володимир були священиками і пізніше навіть дружина походить з родини греко-католицького священика.

У сім'ї священика напевно звернули увагу, що в церковному календарі 1 січня позначений як день священикомученика Боніфатія, характерно й те, що ім'я Степан теж дано на честь архідиякона Степана — першого християнського мученика.

Майбутній революціонер і «Великий українець» був другою дитиною у родині, в якій виховувалось восьмеро дітей. Наймолодша сестра померла немовлям, а всі інші в майбутньому заплатять дорогу ціну за свою діяльність та прізвище, яке з іспанської перекладається як «прапор».

Очевидно, що вирішальний виховний вплив на дітей матиме батько, якого згодом назвуть «революціонером у рясі» — він обирався послом до національної ради ЗУНР, а в час польсько-української війни став капеланом Української Галицької Армії (УГА). Батько дружини Степана Бандери — Ярослави Опарівської, теж як капелан українського війська, загинув у збройному протистоянні.

У зв'язку із воєнними подіями і активній участі в них отця Андрія Бандери, сім'ї довелося змінювати місце проживання, а коли військова завірюха минула й батько повернувся до родини, їх спіткало нове нещастя — у 1921 році від туберкульозу горла помирає матір.

Семеро дітей Бандер чекатиме страдницька доля. Першим із братів та сестер Степана Бандери загине брат Богдан — в похідних групах ОУН він піде проголошувати Українську державу на Південь України. Його смерть буде справою рук гестапо.

Інший брат — Олександр Бандера вчився в Італії, здобув ступінь доктора політекономічних наук, а після проголошення націоналістами

Акта відновлення Української Державності (30 червня 1941 року) повернувся в Україну. Олександр був одружений на італійці — близькій родичці міністра закордонних справ Чіано, тому його смерть в нацистському концтаборі Авшвіц (Освенцим) стала причиною міжнародного розголосу й привела до пом'якшення умов перебування українців у таборі.

Василь Бандера також був замордований у Освенцимі. Тіло його, як і брата Олекси буде спалене у крематорії. Цікаво, що донька Василя Бандери згодом одружилася з відомим митцем та дисидентом Опанасом Заливахою.

Три сестри — Марта, Володимира та Оксана будуть заарештовані радянською владою й відбудуватимуть покарання у радянських таборах. Їх привозитимуть в Москву, водитимуть по театрах і музеях, показуватимуть успіхи радянської влади. Від них вимагатиметься одного — зречення й засудження діяльності брата. Сестри Бандери оберуть ув'язнення.

Марта та Оксана пізніше все життя проживуть на самоті, їм навіть після відбуття покарання буде заборонено повертатись в Україну. А Володимира Давидюк-Бандера на час арешту уже буде матір'ю шести дітей, в час, коли вона з чоловіком-священиком перебуватимуть на засланні — їх діти будуть розподілені по сиротинцях.

Отець Андрій Бандера матиме змогу уникнути переслідування більшовиків й виїхати за кордон, але кур'єрам сина Степана відповідав: «Що буде моїй громаді, то буде зі мною. Не маю релігійного, духовного права і не маю права як патріот український лишати громаду». Після смертного вироку, який буде ухвалено 8 липня, енкаведисти не дочекаються п'ятиденного терміну, у який підсудний може подати оскарження, й 10 липня 1941 року розстріляють священика у Києві.

А 8 лютого 1992 р. Прокуратура України реабілітувала отця-мученика, визнавши невинним у інкримінованих йому злочинах. Сьогодні ім'я Андрія Бандери є в списках осіб, щодо яких Греко-католицька церква розпочала беатифікаційний процес.

Час дитинства та гімназійної лави

Цікавий факт — Степан Бандера ніколи не ходив до школи — в рідному селі у зв'язку із мобілізацією вчителя до війська від 1914 року школа була зачиненою. Утім, якісна домашня освіта дозволить йому вступити у гімназію, а пізніше, з четвертого класу, заробляти на прожиття, даючи приватні уроки молодшим гімназістам.

З дитинства Степан мав погане здоров'я — через ревматизм суглобів йому часто відмовляли ноги і він втрачав можливість ходити. Те, що Бандера згодом зможе долати різні невігоди у житті — в'язниці та концентраційні табори — є заслугою великої сили волі, яку мав майбутній Провідник ОУН. Наприклад, історія його вступу в Пласт, який тоді був однією із небагатьох легальних спортивно-патріотичних організацій для молоді. Із вступом в Стрийську гімназію Бандера водночас зголосився до Пласту, проте, через проблеми із здоров'ям йому буде відмовлено в членстві. Пізніше Бандера таки доб'ється свого, але це буде у третьому класі і з третьої спроби. Сила волі стане однією із найяскравіших характеристик його особистості.

Родина Бандери належала до тогочасної повітової еліти, відтак у їхньому домі була хороша бібліотека й часто зустрічалися відомі постаті того часу. В своїй автобіографії «Мої життєписні дані» Степан згадуватиме, що події, пов'язані із проголошення Західно-Української Народної Республіки, зроблять найбільший вплив на формування його особистості.

У батьківському домі малий Бандера формуватиме свій національний світогляд. Доволі відомою є історія про випробування, яким піддавав себе Степан. Так, одного разу в домі обговорювалася історія із замордуванням в 1924 році у польській в'язниці української підпільниці Ольги Бассараб. Після тривалих допитів та знущань її тіло було знайдено повішеним у тюремній камері. Степан був присутній при обговоренні дорослими цього інциденту, а через короткий час старша сестра Марта застала брата із закривавленими пальцями в іншій кімнаті. Майбутній підпільник запхав голки під нігті і таким чином випробовував себе щодо витривалості, якби йому довелося потрапити у поліцейські руки.

Окрім успіхів у навчанні, Бандера відзначався активною діяльністю в громадській сфері та широкими зацікавленнями в мистецтві та спорті. Складаючи пластовий іспит, в графі з позначкою «ощадливість» Степан Бандера вписав: «За заощаджені гроші купив собі пластовий однострій та мандоліну».

Під час навчання в гімназії Степан Бандера проживав у домі свого діда, що мешкав у Стрию. Там же ж мешкала більшість братів та сестер Бандер, які здобували якісну, як на той час, освіту. Гімназійні роки будуть останніми в житті Степана Бандери, коли він зможе присвячуватись родині. У вільний від навчання час Бандера помагатиме дідові у веденні

господарки, а на канікулах разом із братами та сестрами повертатимуться в батьківську оселю до Старого Угринова.

Зі стрийської гімназії Бандера розпочне й свою революційну діяльність. З четвертого класу він стане одним із провідників Організації вищих класів українських гімназій (ОВКУГ) або як тоді їх називали «організація середньошкільників» — підпільної структури, яка об'єднувала українських гімназистів, які вели таємну боротьбу проти польської освітньої системи. З 1926 року різні підпільні організації Галичини, в тому числі й організація середньошкільників, об'єднуються в Союз української націоналістичної молоді (СУНМ).

Перші студентські кроки

У 1927 році Степан Бандера успішно закінчує стрийську гімназію. У його планах було продовження навчання в Українській Господарській Академії, що була в Подєбрадах, Чехословаччині. Втім, через невдачу із виготовленням закордонного паспорту, цілий рік по закінченню гімназії Степан проведе в Угринові.

«Я залишився в батьківському домі, займаючись господарством і культурно-освітньою працею в рідному селі (працював у читальні «Просвіти», провадив театральну-аматорський гурток і хор, заснував руханкове товариство «Луг» і належав до основників кооперативи). При цьому я провадив організаційно-вишкільну роботу по лінії підпільної УВО в довколїшніх селах».

З наступного року розпочинається «львівський» етап в житті Степана Бандери, він вступає на агрономічний факультет Львівської політехніки.

На той час корпуси факультету були у Дублянах (під Львовом) та самому Львові, тому Степану доводилося жити і тут, і там. Його співмешканець по квартирі в Дублянах Григор Мельник згадував інтелектуальні студентські розваги, які придумував Степан — цитування уривків з літературних творів чи народних пісень: «Наші змагання розпочинав Степан, наприклад, цитатою зі «Слова о полку Ігоревім»: «Не ліпо лі не бьшет, братіє...» — і тоді до мене: «Продовжуй!» я підхоплював цитату: «... начати старими словеси про билини сего времени». Чим довше він або я міг продовжувати оригінальну цитату, тим було краще...»

Таких ігор було кілька і, як правило, Бандера перемагав, утім, коли програвав, то Мельник «вичитував» його: «Ех ти, ксьондзів паничу! То всечесніший отець Андрій, широковідомий і улюблений парох Угринова Старого, пошта Калуш, потішає себе думкою, що його Степанко десь там у

Львові, у високій школі, багато вже чого доброго навчився і вийде нарешті в люди і тяжко придбаний отцем гріш не буде змарнованим. А тут показується, що той Степанко не знає навіть отакої чи іншої життєво важливої речі. Встид, ганьба!»

Малого росту й, з першого погляду, непомітний Бандера, якого багато людей знали під псевдонімом «Баба», дуже швидко проявив себе на громадській ниві як організатор та учасник багатьох проектів. А його друзі по Пласту, в якому він перебував до заборони цієї організації польською владою у 1930 році, згадували, що на курінних таборах Бандера творив найцікавіші імпрези, коли вдягав коца, вилазив на дерево й перевтілювався у образ Махатми Ганді.

Сам Степан у автобіографії писав, що «у своїх студентських роках я брав активну участь в організованому українському національному житті. Був членом українського товариства студентів політехніки «Основа» та членом управи Кружка студентів-рільників. Деякий час працював у бюро товариства Сільський Господар, що займався піднесенням агри-культури на Західніх Українських Землях. В ділянці культурно-освітньої праці з рамени товариства «Просвіта» я відбував у неділі і свята поїздки в довколишні села Львівщини з доповідями та на допомогу в організуванні інших імпрез.

У ділянці молодечих і спортивно-руханкових організацій я був активним передусім у Пласті, як член 2-го куреня старших пластунів «Загін Червона Калина», в Українському Студентському Спортовому Клубі (УССК), а деякий час теж у товариствах «Сокіл-Батько» і «Луг» у Львові. До моїх спортових занять належали біги, плавання, лещетарство, кошиківка і передусім мандрівництво.

У вільний час я залюбки грав у шахи, крім того співав у хорі та грав на гітарі і мандоліні. Не курив і не пив алкоголю».

Святослав Липовецький
(Шлях перемоги. — 2008. — 4 черв.)

ПРОВІДНИК НА ПСЕВДО «БАБА»

*Сьогоднішній наш матеріал — про становлення та діяльність
Крайового Провідника ОУН Степана Бандери*

5 років життя Степана Бандери — з 1929-го по 1934-й роки — це шлях від рядового члена Організації Українських Націоналістів до Крайового Провідника, від особи, яка мала псевдо «Баба» та «Сірий», до легендарного керівника українських націоналістів, яким захоплювалися не лише українці, але й визнавали польські журналісти. Смертний вирок, який замінено на довічне ув'язнення, ще один суд і ще одне довічне ув'язнення — ціна, яку Бандері доведеться заплатити у двадцять шість років за свою діяльність у першій половині тридцятих...

Шлях Провідника

Низького росту й непомітний з першого погляду Бандера розпочинав свою підпільну діяльність під псевдонімами «Баба», «Сірий», «Степанко», «Лис» та «Рих». Утім, самопосвята та жертовність, а разом з тим і вміння знаходити нестандартні розв'язки проблем, які виникали в революційній діяльності — дуже швидко вивели Степана Бандеру в лідери націоналістичного руху.

Його внутрішня сила й харизма були беззаперечними. Яюсь, при організації атентату на радянського консула у Львові, на зустріч з Бандерою прийшов бойовий референт ОУН та найближчий друг Романа Шухевич — Богдан Підгайний. Опісля він переповідав Шухевичу про незвичайне враження, яке на нього справив Бандера, на що майбутній командир УПА відзначив, що вперше зустрівшись із Бандерою — пережив те саме. Залишається зауважити, що і Шухевич, і Підгайний були старші віком за двадцятичотирьохлітнього Бандеру, але відчували й визнавали його природній авторитет.

Про свою самопосвяту Бандера згадає в автобіографії, коли писатиме, що «найбільше часу й енергії я вкладав у своєму студентському періоді в революційну, національно-визвольну діяльність. Вона полонювала мене щораз більше, відсуваючи на другий плян навіть завершення студій».

Бандера очолить пропагандивний відділ в 22 роки, в 23 — стане заступником Крайового Провідника, а в 24 уже сам очолить Крайовий Провід ОУН. Він не просто виконував ті чи інші обов'язки, але глибоко вникав в усі дрібниці справи. Саме за його ініціативи було відкрито нові шляхи транспортування підпільної літератури з-за кордону, створено підпільну друкарню та хімічну лабораторію.

У сфері пропаганди йому вдалося організувати масштабну «шкільну» акцію, яка охопила українських школярів всієї Галичини. Тоді було видрукувано та розповсюджено 92 тисячі листівок та 6 тисяч брошур, що на той час було неймовірним тиражем. І що дало свій результат у мобілізації найменших українців — школярів, які в один момент виступили проти польської мови викладання, традиції молитись польською мовою та засилля чужої державної атрибутики в українських школах.

«Антимонопольна» акція, ініційована Бандерою, була спрямована на бойкот широкими верствами населення польського алкоголю та тютюну. Це не лише мало відношення до здоров'я нації, але й підривало прибутки польської держави.

Але чи не найбільшою пропагандивною кампанією, організованою Бандерою, було вшанування пам'яті українських бойовиків Біласа та Данилишина, яких було страчено 23 грудня 1932 року. В той день, в час, коли оунівці були на ешафоті, у всіх церквах Галичини били дзвони. Цікаво, що Бандера безпосередньо, без зв'язкових, до останнього моменту підтримував живий контакт із адвокатом засуджених хлопців й передав для них подяку від Проводу ОУН.

Василь Білас і Дмитро Данилишин були страчені після невдалого нападу на поштове відділення в містечку Городку. Тоді ж, на місці, під час перестрілки з поліцією, загинуло ще двоє бойовиків організації. Таке трапляється в революційній діяльності, а спосіб поповнювати організаційну касу за допомогою «ексів» (експропріаційних актів) є чи не основним у всіх революційних структурах. Проте Бандера, який очолив Провід ОУН на західноукраїнських землях саме після подій під Городком, вирішив відмовитися від «ексів», все ж, життя членів Організації для нього було дорожчим, аніж наявність засобів для діяльності.

Зате він не відмовився від політичних вбивств осіб, діяльність яких була ворожою щодо української нації. І хоча Бандера особисто ніколи не стріляв, під його проводом будуть виконані найгучніші атентати.

Він не лише організовував успішні замаху на радянського консула у Львові в 1933 році та міністра внутрішніх справ Польщі Перацького у 1934 р., але й сам зустрічався й підбирав кандидатури на виконавців атентату — Миколу Лемика та Григорія Мацейка. Коли йому на суді доведеться свідчити про той етап життя, Бандера скаже: «Вам найкраще відомо, що я знаю, що наложу головою і відомо вам, що мені давали змогу своє життя рятувати. Живучи рік з певністю, що я втрачу життя (Бандера

перед цим судом був уже засуджений на смертну кару, яку пізніше замінено на довічне ув'язнення), я знаю, що переживає людина, яка має перед собою перспективу в найближчому часі життя втратити. Але впродовж всього часу я не переживав того, що переживав тоді, коли вислав двох членів на певну смерть: Лемика, і того, що вбив Перацького...»

Позатим, Бандері вдалося владнати давню організаційну проблему — влиття Української Військової Організації (УВО) в ОУН, а також розробити проект створення «зелених кадрів» — підпільних військових загонів, які б склалися із розконспірованих оунівців, що мало б бути прообразом УПА. І хоча цю ідею Бандера не встиг реалізувати, польська преса гідно оцінила його діяльність: «Таємнича ОУН є нині сильнішою за всі українські легальні партії разом. Вона панує над молоддю, вона творить загальну опінію, вона працює з страшним темпом, щоб втягнути маси в круговорот революції...» («Bunt m_odyh» від 20.12.1933).

Процеси Бандери та товаришів

Степан Бандера без перебільшення був найефективнішим Крайовим Провідником ОУН. Мало того, йому вдалося довше за попередників бути при кермі організації і при цьому організовувати найгучніші акції. Не в останню чергу це пояснюється внутрішніми якостями Провідника.

«Баба» вміло поєднував харизму у внутрішньо-організаційному житті та конспірацію, яку слід було зберігати в зовнішній діяльності. В час, коли Бандера займав найвищі пости в ОУН, молоді українці сотнями потрапляли за ґрати, на підставі лише звичайних підозр. Саме в цей час було введено у Польщі «наглі суди», які швидко вирішували долю революціонерів. Відомо, що Бандера до свого арешту 1934 року п'ять разів затримувався поліцією — за нелегальні переходи кордонів, пропаганду, підозру до причетності в організації атентату. Втім, йому завжди вдавалося вийти з рук поліції неушкодженим.

Арешт великої кількості націоналістичного активу, в тому числі й Степана Бандери, який відбувся 14 червня 1934 року, став фатальним через те, що до рук чеської поліції потрапив празький архів ОУН («архів Сеника»). Щоправда, поляки не встигли вберегти від кулі українського націоналіста самого міністра внутрішніх справ Польщі — Броніслава Перацького. Це відбулося наступного дня — 15 червня 1934 року. Розлючений уряд уже 17 червня публікує декрет про створення концентраційного табору в Березі Картузькій і за півроку арештовує понад

800 українців. Самого Бандеру безперервно допитували понад 5 діб — з 9 год. 6 серпня до 20 год. 11 серпня 1934 року.

Підсумком діяльності Бандери стали два гучні судові процеси, які в 1935—1936 роках відбулися у Варшаві та Львові. Їх назвали «справою Бандери та товаришів» і вони планувалися як показові щодо знищення політичних опонентів польської держави.

І якщо процес у Варшаві націоналістам не вдалося вповні використати для пропаганди своїх ідей, оскільки їм було заборонено свідчити польською і вони, здебільшого, взагалі мовчали, то у Львові це була суцільна популяризація українського революційного руху.

Завдяки Бандері процес став тріумфом українського націоналізму. Його свідчення на суді передруковувались у польських та закордонних ЗМІ, не позбавлений процес був і комічних курйозів. Наприклад, вітання підсудних українців Степана Бандеру окликом «Слава Україні!», коли його вводили в судову залу, що спантеличило публіку, яка, разом із суддями, піднялася в цей момент і стоячи зустріла Провідника ОУН.

Польська газета «Батьківщина» писала: «Він низенького, маленького росту, худорлявий, лице молодого хлопчика, темноволосий, пострижений, одягнений в чорне вбрання. Поводиться свobodно й починає зізнавати зрівноваженим голосом. Думки виявляє у ясній формі, з них видно, що це інтелігентна людина. Його зізнання роблять помітне враження. Цілий зал із зацікавленням слідкує за зізнаннями Бандери. Відчувається, що ця людина цілком не подібна до більшості підсудних. На запит Бандера відповідає: «до вини не почуваюся. Свою революційну діяльність я вважав тільки сповненням мого обов'язку...»

Смертний вирок під час Варшавського процесу, який замінено на довічне ув'язнення й ще одне довічне ув'язнення у Львові — гідна оцінка діяльності Бандери в очах польського правосуддя.

В'язень тюрем та концтабору

У «Моїх життєписних даних» Бандера запише: «Я сидів у в'язницях «Свенти Кшиж» коло Кельц, у Вронках коло Познаня і в Берестю над Бугом до половини вересня 1939 р. П'ять і чверть року я просидів у найтяжчих в'язницях Польщі, з того більшу частину в суворій ізоляції. За той час провів я 3 голодівки по 9, 13 і 16 днів, одну з них спільно з іншими українськими політичними в'язнями, а дві — індивідуально, у Львові й Бересті».

Найдовше Бандера перебуватиме у «Святому Хресті» — найважчій в'язниці Польщі. Тут в'язні перебували закутими у кайдани, взутими в дерев'яне взуття, були позбавлені практично усіх прав. Та все ж, Бандері вдалося налагодити для своїх друзів-революціонерів терпимі умови перебування.

У тюрмах він залишатиметься авторитетом для інших. Саме завдяки його старанням українських політичних в'язнів відокремлять від польських злочинців і дозволять перебувати в одній камері, він організовуватиме освітні в'язничні курси, а коли на третьому році ув'язнення їм вперше дозволять посповідатися та відбути Службу Божу — то Бандера організує й очолить хор в'язнів.

У травні 1938 року, коли у Роттердамі радянський агент вбиває за допомогою вибухівки Голову Проводу ОУН Євгена Коновальця, Бандера перебуває уже в іншій в'язниці — Вронках, яка містилася в дев'яти кілометрах від польсько-німецького кордону й режимом була легшою за «Святий Хрест». Смерть Коновальця й пошук кандидатури нового провідника змушує ОУН шукати шляхи визволення Бандери.

Цікаво, що Провід за кордоном стримано віднісся до ідеї «звільнення» з довічного ув'язнення Бандери й ця справа залишилась у руках його найближчих друзів, зокрема Романа Шухевича. Саме він контактував у цій справі із потрібними людьми з різних середовищ. За планом було домовлено, що українці підкуплять двох польських наглядачів, сума, про яку йшлося, на той час була просто фантастичною — 50 тисяч злотих (приблизно 5 тисяч тогочасних американських доларів). Про гроші мала подбати українська діаспора в Америці, а далі Бандера мав би перетнути німецький кордон.

Наглядачі встигли отримати аванс у 500 злотих, проте в останній момент справу втечі було відмінено — члени закордонного Проводу не погодились підтримати даний план. Формальною причиною стала підозра, що ця ідея є відомою полякам і вони нею скористаються щоб під приводом втечі вбити Бандеру. Не маючи гарантій побуту Степана Бандери за польським кордоном й не отримавши домовленої суми, друзі Бандери змушені були відмовитись від свого плану.

Фіналом цієї історії є масовий арешт близько 80 поляків та кількох українців. Ключник, який втратив можливість заробити велику суму, почав пити і ненароком зізнався про підготовку втечі важливого польського в'язня. Це призвело до звільнення багатьох наглядачів, а також чисельних вироків.

Самого ж Бандеру було переведено у концтабір Береза Картузька, до створення якого він спричинився своєю діяльністю. Менше ніж через рік, з початком II Світової війни, він опиниться на волі. Проте втрачена нагода покинути в'язничні мури після смерті Коновальця й узяти участь у II Великому (Римському) Зборі ОУН вплине на подальший перебіг особистого життя Степана Бандери та майбутнє націоналістичного руху.

Святослав Липовецький
(Шлях перемоги. — 2008. — 18 черв.)

НА ПРИЗВИЩЕ БАНДЕРА

Родина Провідника ОУН упродовж кількох поколінь платила за українську визвольну ідею найдорожчу ціну

Так склалося, що ім'я Степана Бандери стало символом для націоналістичного руху, а сам Бандера ще за життя став живою легендою. Але час від часу варто пригадувати, що людина є частиною свого роду. А у випадку Степана Бандери слід згадати про предків, які заклали патріотичний підмурівок у майбутнього Провідника ОУН, про братів та сестер, що заплатили дорогу ціну за діяльність брата, про дітей, які з дитинства пережили разом зі своїм батьком те, що випало на його долю.

«Революціонер у рясі»

Попри гучне ім'я, генеалогія родин Бандер є малодослідженою. Історичні розвідки згадують діда — Михайла Бандеру, який жив у містечку Стрий на Львівщині. Пізніше, навчаючись у Стрийській гімназії, внук Степан проживатиме у нього й допомагатиме у господарці.

Михайло і Єфросина Бандери мали чотирьох дітей, усі вони пов'язали свою долю зі священством, армією чи вчительською працею. Андрій Бандера — батько Степана, був найстаршим сином у родині. Після закінчення Стрийської гімназії та богословського факультету Львівського університету у 1906 році отець Андрій Бандера розпочне свою священницьку працю у селі Старий Угринів на Калущині. Він, молодий помічник місцевого пароха Володимира Глодзінського, в перший же рік перебування в Угринові одружився з донькою отця Глодзінського — Мирославою. А ще через якийсь час, після смерті тестя, перебрав парафію.

Згодом отця Бандеру називатимуть «революціонером у рясі» і не дарма. З проголошенням Західно-Української Народної Республіки Андрій Бандера став депутатом парламенту ЗУНР, а з початком україно-польської війни виконував обов'язки капелана в одному із полків Української Галицької Армії. Коли в УГА закінчились боєприпаси і армія перейшла за Збруч, отець Бандера також відійшов туди зі своїм військом.

Незважаючи на епідемію тифу, отець до кінця залишився сповідати хворих і сам ледве пережив цю небезпечну хворобу.

Велика сім'я отця Бандери залишилася під наглядом дружини Мирослави, яка впродовж 1919—1920 років переховувала дітей. Утім повернення батька із фронту та радість родинного життя у Старому Угринові не принесли тривалого щастя для сім'ї, адже у 1922 році від туберкульозу горла померла матір. Тринадцятирічний Степан у цей час

уже навчався в гімназії й, за невеликими винятками, подальше життя провів поза батьківською хатою.

Проте вплив батька на сина був беззаперечним. Так, перебуваючи в лавах Української Військової Організації, Степан Бандера разом із батьком у 1928-му і 1930-му затримуватиметься польською поліцією. Але «революціонер у рясі» загине від рук радянського НКВС. Під час радянської окупації Степан Бандера двічі намагався вивести батька та сестер із України, проте отець Андрій передав через зв'язкового: «Від втечі з краю відмовляюся, народ залишити не можу...». 23 травня 1941 року отця Андрія арештували і перевезли до Києва. Там, після допитів, 10 липня 1941 року священника розстріляли. У 1992 році Андрія Бандеру посмертно реабілітували, а його ім'я внесли у список мучеників за віру, щодо яких Українська греко-католицька церква розпочала беатифікаційний процес.

Родина майбутньої дружини Степана Бандери — Ярослави Опарівської, теж зазнала переслідувань і була знищена. Спочатку батько-священик, капеланом УГА загинув під час україно-польської війни, а в Другу світову війну боївка прокомуністичної польської Армії Людової замордувала матір, а гестапівці — брата.

Сім доль

У сім'ї Андрія і Мирослави Бандер було восьмеро дітей, щоправда, наймолодша дитина померла немовлям. Решта семеро прожили насичене страдницьке життя. Усі четверо братів загинули насильницькою смертю, а троє сестер відбули довгі роки ув'язнень.

Ще за «польських» часів батько подбав, щоб усі його діти отримали належну освіту — гімназійну та університетську. Після смерті дружини Андрій Бандера віддав своїх доньок на виховання у близькі священницькі родини, а після здобуття відповідної освіти вони повернулися до батьківського дому. Найстарша сестра, Марта, закінчила учительську семінарію і долучилася до націоналістичного підпілля. Володимира Бандера після навчання в Стрийській гімназії одружилася й разом із чоловіком виховувала шістьох дітей. Активно займалася громадською діяльністю. Наймолодша сестра, Оксана, після закінчення гімназії допомагала батькові й учителювала. Втім лише до 1941 року, а далі батька та доньок заарештують і сестри на довгі роки опиняться поза Україною. Лише Володимирі Бандері-Давидюк вдалося пережити лихоліття війни на рідних землях. Матір шістьох дітей разом із чоловіком-священиком заарештували вже у 1946 році. У час, поки подружжя відбувало кару на далекій Півночі, діти опинилися в сиротинцях.

Доля братів Степана Бандери була не менш драматичною. У тогочасному суспільстві освіті чоловіків присвячувалося значно більше уваги. Тож Олександр і Василь, молодші брати Степана, після закінчення Стрийської гімназії навчалися на агрономічному факультеті Львівської «Політехніки». Таку ж освіту здобув і Провідник ОУН, але далі його життєва дорога звивалась через в'язниці та польські й німецькі концтабори. Олександр та Василь продовжили навчання після «Політехніки»: Василь вступив на філософський факультет Львівського університету, а Олександр виїхав до Італії; де продовжив навчання у Римській вищій школі економічно-політичних наук, яку завершив із ступенем доктора.

Брати Бандери були активними діячами націоналістичного руху, тому їхній арешт нацистами не можна пов'язувати лише з діяльністю старшого брата. Промовистий факт — Олександр, який досить комфортно облаштувався в Італії і навіть одружився з родичкою міністра закордонних справ Італії Чіано, після проголошення ОУН 30 червня 1941 року Акту відновлення Української Держави свідомо повернувся, щоб працювати в Україні. Коли Степан Бандера перебував у нацистському концтаборі Заксенхаузен, Олександр і Василь відбували ув'язнення в сумновідомому Аушвіці (Освенцімі). У липні 1942 року обох братів замордували польські фольксдойчі. Розслідування смерті Олександра Бандери посприяло тому, що українцям полегшили умови перебування у найвідомішому «млині смерті».

По смерті Василя Бандери залишилася продовжувач роду — донька Дарина, яка згодом одружилася з відомим митцем та дисидентом Опанасом Заливахою. Наймолодший із братів Бандер — Богдан, в час II Світової війни у складі похідних груп ОУН пішов на Південь і, найімовірніше, загинув від рук гестапо в 1943 році у Херсоні.

Діти «Попель»

У житті Степана Бандери було багато несподіванок. Отримавши у 1935 та 1936 році два довічних ув'язнення, уже у вересні 1939 року він опинився на волі. А зважаючи на радянську окупацію Галичини, наступні два роки провів у Кракові — без перебільшення, в центрі тогочасного українського життя. Дружина Ярослава Опарівська, активна учасниця українського підпілля, на довгі роки стала вірною супутницею Бандери у різноманітних життєвих випробуваннях. А вони розпочалися уже в 1941 році, в час арешту та перебування Провідника ОУН у концтаборі Заксенхаузен.

Із тримісячною донькою Наталкою на руках Ярослава Бандера восени 1941 року перебралася до Берліна — поближче до місця затримання чоловіка. Наступних двадцять років їй доведеться багато переїжджати та переховуватися із своїми дітьми, а їх у подружжя Бандер було троє — Наталка, Андрій та Леся. Найнапруженішими для сім'ї виявляться повоєнні роки, адже радянські спецслужби полюватимуть не лише за Провідником, а й за його дітьми. Лише до 1948 року сім'я шість разів змінюватиме місця проживання: Берлін, Інсбрук, Зеефельд, Мюнхен, Гільдесгайм, Штарнберг. Останнє місце проживання особливе — самотня хата в лісі поблизу Штарнберга. Тут Бандери вп'ятьох проживали в одній кімнаті, де не було навіть електрики, а старшій доньці Наталці треба було щоденно шість кілометрів іти через ліс до школи. Згодом родина перебралася в українські табори біля Міттенвальда, але до подібних місць була прикута увага радянських спецслужб, тому Бандера майже не бував із сім'єю. В наступні роки, щоб уникнути переслідувань, Бандери були вимушені поселитися у німецькому селі, де не було українців, що загрожувало дітям асиміляцією.

А в цей час за найменшими дітьми Бандери було встановлено спостереження радянських спецслужб. Утім шкоди їм завдати не вдалося. А 15 жовтня 1959 року Степан Бандера загинув від рук радянського агента. Під час суду над убивцею Бандери його старша донька Наталка сказала: «Мій незабутній батько виховав нас у любові до Бога і України. Він був глибоко віруючим християнином і загинув за Бога та незалежну, вільну Україну — за свободу всього світу. Мій блаженної пам'яті батько, який уособлював цей великий ідеал, залишиться провідною зіркою всього мого життя, так само життя мого брата і моєї сестри та української молоді».

Сім'я по смерті батька перебралася до Канади, але життя лише частково стало спокійнішим — останньою втратою родини стала загадкова й несподівана смерть Андрія Бандери — сина Провідника і батька відомого в Україні журналіста Степана Бандери. Це сталося 17 липня 1984 року. Бандери, чиє прізвище перекладається як «прапор», упродовж кількох поколінь платили за визвольну ідею найдорожчою ціною власним життям.

Святослав Липовецький
(Україна молода. — 2008. — 16 лип.)

С. П. Юрчик, провідний методист
науково-методичного відділу ОУНБ

СТЕПАН БАНДЕРА. ЖИТТЯ, ПОКЛАДЕНЕ НА ВІВТАР ВІТЧИЗНИ

(Популяризація життя та діяльності Провідника ОУН у молодіжній читацькій аудиторії)

Життя людини — це боротьба... Обов'язок людини бути вільною, тобто людина повинна сама собі встановлювати дорогу і йти нею — приєднатися до того чи іншого початку світу. Тільки не можна їй зоставатися між цими початками. Бо є збіжжя і є бур'ян. Є поле і є пустир. Є залізо і є ржа — треба вибирати те чи інше, стати до боротьби на одному боці.

Юрій Лука

Спогадів про Степана Бандеру залишилося небагато, але в них згадують розсудливу та спокійну людину, безкомпромісного борця за незалежність України, прагматика, керівника ОУН(б), ворога номер один для комуністичної системи...

Народжене в надрах радянської ідеологічної кухні поняття «бандерівщина» призвело до розколу українського народу на «своїх» і «чужих». Однак і досі залишається для нас пророчою думка Степана Бандери: «Самостійної держави український народ зуміє добитися шляхом боротьби і праці. Без активної боротьби найсприятливіші ситуації не дадуть нам ніколи державної незалежності — тільки заміну одного рабства іншим. Як звільнення, так і захист самостійності України може в основі своїй опиратися тільки на власні українські сили, на власну боротьбу і постійну готовність до самозахисту» [1; 14].

А ще, мабуть, у його житті чітко означилась трагічна доля України: колись руками захоплених татарами українських хлопців, перетворених у яничарів, винищувались їх брати, в 1959 році українець Сташинський власноруч знищив українського провідника... [5; 7].

Популяризацію життя та діяльності Степана Бандери в молодіжній читацькій аудиторії доцільно проводити в системі національно-патріотичного виховання як у контексті тогочасної доби, так і в контексті історичного шляху України, враховуючи наступні напрями її організації:

1) *організація відкритого доступу до книжкових фондів із розгорнутою внутрішньовиставковою роботою (книжкові полиці);*

- 2) трансформація інформаційних потоків у каталогах, картотеках, списках, покажчиках, дайджестах, закладках, путівниках, папках і т.д.;
- 3) навігація по електронних ресурсах;
- 4) поєднання книжкової й електронної культури, традиційних та інноваційних підходів у подачі розкриття інформації.

Розглянемо ці аспекти роботи з молоддю детальніше. За твердженнями фахівців, найбільш дієвими формами ведення інформаційно-просвітницької діяльності є засоби наочного розкриття фондів.

Поряд із згаданими вище тематичними полицями, котрі вирізняються високою мобільністю, доцільною є організація: виставок-досьє (*«Постать в історії України: Степан Бандера»*), виставок-хронік (*«Степан Бандера. Зустрічі на життєвих перехрестях»*), *«Історичні портрети: Махно, Петлюра, Бандера»*), виставок-фоторепортажів (*«У вирі воєнних лихоліть»*), *«За Україну, за її долю, за честь і волю, за народ»*).

Активізації інформаційної роботи та ознайомленню молодіжної аудиторії з фондами бібліотеки сприятиме проведення: бібліографічних оглядів (*«Крізь підпілля, кордони і терни»*), прес-оглядів (*«Степан Бандера — постать в українській історії»*), *«Степан Бандера та розбудова Української держави»*), інформаційних дайджестів (*«Степан Бандера: погляд із сьогодення»*), *«Історія національного руху України»*), інформаційних годин, подорожей музейними експозиціями (*«Степан Бандера. Повернення»*) [3; 10].

Враховуючи актуальність теми, можна підготувати серію інформаційно-бібліографічних видань малих форм (закладки, списки, буклети): *«Визначні постаті визвольної боротьби України: Степан Бандера»*, *«Галерея історичних портретів»*.

Розкриваючи тогочасні реалії, варто пам'ятати, що проміжок між двома світовими війнами позначився для України, роздертої на чотири окупаційні зони, жахіттями геноциду, репресій — на Сході та спротивом, розвоєм національного самопізнання — на її західних теренах [11; 18]. Тому доцільно під час підготовки та проведення історичного екскурсу *«Молоді літа буремні»* (про юнацькі роки Степана Бандери), історичного портрета / години *«Кольори прапора Степана Бандери»*, *«Степан Бандера: «Ми знаємо свою мету, до якої йдемо»* ознайомити молодих читачів з опублікованими спогадами учасників боротьби ОУН — УПА, історичними розвідками, архівними матеріалами [7; 19] тощо.

Актуальну розмову (діалог) для старшокласників «В одній особі образ покоління. Степан Бандера» радимо будувати відповідно до плану:

1. *Умови, у яких проходило формування поглядів Степана Бандери.*
2. *Підпільна робота в шкільні та студентські роки.*
3. *Акції ОУН, спрямовані проти Голодомору 1932—1933 рр.*
4. *Акт про відновлення Української державності від 30 червня 1941 року та його наслідки.*
5. *Зародження та боротьба УПА.*
6. *Подальша розбудова ОУН. Діяльність в еміграції.*

Радимо звернути увагу на організацію спільних з освітніми закладами, державними, комерційними, громадськими структурами літературно-поетичних конкурсів пам'яті Степана Бандери (*«Під прапором боротьби»*, *«Ярій, душе. Ярій, а не ридай (В. Стус)»*), а також вікторини-подорожі (*«Білі плями» героїчного літопису»*).

Варто підготувати літературно-поетичні композиції, вернісажі (*«Туди, де бій за волю»*, *«Крізь серце і пам'ять»*, *«Степан Бандера — борець за волю України»* [21]), вечори пам'яті, вечори-портрети (*«У спадок нащадкам: доблесть, відвага, честь»*, *«Він гідний величі Героя»*).

У структурі комплексу просвітницьких заходів *«Лицар українського духу й звитяги»* [19] чи *«С. Бандера — сподвижник нації»* [22] доцільно виділити:

- огляд матеріалів ілюстративно-книжкової виставки (*«Історія національно-визвольного руху України»*, *«Зродились ми великої години»*);
- годину історичного портрета (*«Доба і доля»*);
- літературно-мистецьку композицію (*«З когорти незламних»*);
- молодіжну читацьку конференцію (*«Ідея і Чин Степана Бандери»*, *«Життя, присвячене свободі»*).

Підвищенню ефективності роботи з молоддю також сприятиме використання технологічних можливостей ПК, їх програмного забезпечення і, зокрема, **комп'ютерних презентацій**. Спектр їх застосування як інформаційного, просвітницького інструменту доволі широкий: у ролі самостійного чи допоміжно-ілюстративного елемента під час проведення заходів. Електронна презентація дозволяє сконцентрувати увагу слухачів на визначальних моментах, розширює можливості використання ілюстративного матеріалу, наочної популяризації літератури, активного спілкування з молодіжною аудиторією. Тому

перспективним елементом інформаційно-просвітницької роботи з молоддю є підготовка **віртуальних виставок** («*Степан Бандера: життя на вітар Вітчизни*»), **презентацій** («*Символ національної єдності*»).

Варто звернути увагу на впровадження такого інноваційного напрямку роботи з молоддю, як створення тематичних електронних продуктів на CD-Rom. Однак ця діяльність вимагає фахової підготовки бібліотекаря та має бути фінансово підтримана державними, громадськими структурами. Позитивним у створенні мультимедійних дисків є можливість комплексного розкриття теми, об'єднання текстової інформації, відеофрагментів, ілюстративного матеріалу, музичних композицій тощо.

Урізноманітнити тематику, форми організації, інформаційний супровід просвітницьких заходів допоможе мережа Інтернет, використання ресурсів якої значно збільшує можливості бібліотеки за рахунок представлених текстових, аудіо- та відеоматеріалів [18; 20]. Серед заходів: **веб-мандрівки** (для прикладу, залами історико-меморіального музею Степана Бандери в с. Старому Угринові Івано-Франківської області [17] та пам'ятного комплексу імені Степана Бандери у Львові [20]), **молодіжні веб-конференції** («*Степан Бандера. Лицар великої ідеї*»), **відкриті кінолекторії, відеоперегляди** («*Війна — український рахунок*», «*Між Гітлером і Сталіним*» (*Україна в Другій світовій війні*)).

У структурі таких заходів виділяють:

1. *Вступне слово (коротко про фільм);*
2. *Перегляд;*
3. *Обмін думками чи дискусію (за бажанням);*
4. *Огляд матеріалів виставки.*

Враховуючи можливості сучасного програмного забезпечення, доречно підготувати **листівки–закладки, буклети, путівники по інтернет–ресурсах, вебліографічні огляди** («*Степан Бандера: воля, віддана нації*», «*Лицар волі*»).

Підсумковим етапом популяризації життя та діяльності Степана Бандери серед молоді можна вважати проведення **молодіжної читацької конференції «Ідея та чин Степана Бандери»**, у програмі якої доцільно виділити:

1. *Відеоперегляд.*
2. *Вступне слово ведучого.*
3. *Доповідь на тему «Все, що мав у житті, він віддав для одної ідеї».*

4. *Виступи:*
- *«Україна у вирі революцій. Національно-визвольна боротьба 20—50 рр. ХХ століття в Україні».*
 - *«З Угринова в широкий світ. Дитинство та юнацькі роки Степана Бандери».*
 - *«...І він пішов у революцію. Діяльність молодіжних нелегальних організацій Галичини та план розбудови ОУН».*
 - *«Акт відновлення Української держави 30 червня 1941 р. та його місце в нашій історії».*
 - *«ОУН — УПА: між «третім рейхом» і сталінським тоталітаризмом».*
 - *«Випробування істиною: післявоєнна розбудова національно-визвольного руху».*
 - *«Вшанування пам'яті Степана Бандери».*
5. *Вебліографічний огляд «Документи свідчать».*
6. *Ілюстративно-книжкову виставку «Степан Бандера — символ визвольної боротьби».*

У структурі ювілейної ілюстративно-книжкової виставки **«Степан Бандера — символ визвольної боротьби»** виділяємо:

Розділ 1. Під український єднались стяг

Цитата: *«В усякій боротьбі і в усякій розумній політиці сенс полягає в тому, щоб, жертвуючи малим, частинними позиціями і вартостями, здобути головну мету. В цьому полягає всяка перемога, виграш. А пожертвувані, втрачені вартості — це ціна перемоги. Що більша мета, що тяжче змагання — то більші бувають жертви».* (Степан Бандера).

Зміст: Україна між двома війнами.

Розділ 2. Пройшли роки, але живуть легенди

Цитата: *«Спільнота нації в Українській духовності історично усвідомлюється не природничо, а духовно містично в Ідеї Роду. З нього родиться вся потуга Української Держави та відродження».* (Степан Бандера).

Зміст: література про життя Степана Бандери.

Розділ 3. Відновлення Української державності. Акт від 30 червня 1941 року

Цитата: *«Ні на що не здадуться навіть найкращі нагоди й готовність допомогти, якщо сама нація не виборює й не кує своєї долі власною боротьбою».* (Степан Бандера).

Зміст: С. Бандера, діяльність ОУН — УПА в роки війни та післявоєнний період.

Розділ 4. Праця для своєї нації безсмертна

Цитата: *«В існуванні України висловлюється і буде висловлюватися найкраще, що має людство, і в тому є моральність бути українцем».* (Степан Бандера).

Зміст: С. Бандера і сучасність.

Зрештою, формуючи в роботі з молоддю єдиний інформаційно-просвітницький комплекс заходів популяризації життя та діяльності Степана Бандери, бажано активізувати перевірені досвідом форми розкриття фонду, організації просвітницьких заходів, співпраці бібліотеки, але й не цуратися впровадження нових ефективних методів.

Аналізуючи реалії тогочасні й сьогодення, слідом за Галиною Гордасевич запитаємо себе: *«... Ким усе-таки був Степан Бандера? Він був людиною — це найперше. Людиною зі своїми слабкостями і недоліками, але видатною людиною за своєю фанатичною вірою у справу, за яку віддав своє життя, за своєю мужністю, силою волі, організаційними здібностями, енергією, несхитністю.*

Він був людиною, довкола якої створюються міфи, але це прикмета тільки героїчних постатей, тому Степан Бандера — герой України» [14].

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Бандера, С. Перспективи української революції [Текст] / С. Бандера. — Репринт. відтворення вид. 1978 р. — Дрогобич : Відродження, 1998. — 640 с.
2. Лист С. Бандери до А. Розенберга з відмовою зректися державності [Текст] // 65-та річниця проголошення Акту відновлення Української Держави 30 червня 1941 року : зб. документів. — К., 2006. — С. 104—105.

* * *

3. Бандера Степан Андрійович, політичний діяч, організатор українського національно-визвольного руху [Текст] // Провідники духовності в Україні. — К., 2003. — С.11—13.
4. Бандери Степана Меморіальний музей [Текст] // Енциклопедія сучасної України. — К., 2003. — Т. 2. — С.193.
5. Вбивство Степана Бандери [Текст] / худож. М. Яців ; техн. ред. Р. Літун. — Л. : Червона калина, 1993. — 355 с. — (Сини України).
6. Дмитрук, В. Степан Бандера [Текст] / В. Дмитрук // Вони боролися за волю України / В. Дмитрук. — Луцьк, 2007. — С. 623—624.
7. Кардаш, П. Степан Бандера [Текст] / П. Кардаш // Злочин / П. Кардаш. — К., 2003. — С. 418.
8. Мірчук, П. Степан Бандера. Символ революційної безкомпромісовости [Текст] / П. Мірчук. — Хмельницький : Поділля, 1992. — 142 с. : іл.
9. Мусієнко, Г. Степан Бандера [Текст] : життя без права на угодовство / Г. Мусієнко // Україна для українців / Г. Мусієнко.— К., 2003. — С. 167—174.
10. Пахолко, С. Меморіальні музеї Степана Бандери та його родини на Галичині [Текст] / С. Пахолко, О. Мартин // Пам'ятки України. — 2006. — № 1. — С. 14—15.
11. Прихована правда [Текст] : ст., матеріали, докум. — Будапешт, 2004. — С. 193—195 ; 211—214.
12. Рог, В. Символ нації [Текст] : [Степан Бандера] / В. Рог // Життя для України / В. Рог. — К. : Діокор, 2003. — С. 38—41.
13. Степан Бандера (1909—1959) [Текст] // 100 видатних українців. — К., 2006. — С. 440—446.

* * *

14. Бандера Степан Андрійович [Електронний ресурс] : матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії // Вікіпедія : вільна енциклопедія. — Електрон. текстові та граф. дані. — [Україна], 2009. — Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова укр. — Зміст: Родина ; Дитинство ; Діяльність в ОУН ; ОУН Бандери ; Вбивство Бандери ; Пам'ять ; Джерела ; Посилання ; Література ; ВікіЦитати.

15. Бандера, С. Перспективи української революції [Електронний ресурс] / С. Бандера // Читиво : електронна бібліотека. — Електрон. текстові дані. — Україна, сор. 2006—2008. — (Електронна книга). — Режим доступу: <http://www.chytyvo.org.ua/authors/Bandera/>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова: укр., рос., англ.
16. Гордасевич, Г. Степан Бандера: людина і міф [Електронний ресурс] / Г. Гордасевич // ОУН — УПА. — Електрон. текстові та граф. дані. — ЛА «Піраміда», 2001. — (Електронна книга). — Режим доступу: <http://lib.oun-upa.org.ua/bandera/>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова укр.
17. Історико-меморіальний музей ім. Степана Бандери [Електронний ресурс] // Карпати.info : туристична енциклопедія. — Електрон. текстові та граф. дані. — [Україна], сор. 2005—2008. — Режим доступу: <http://www.karpaty.info/ua/uk/if/kl/st.ugryniv/museums/st.bandera/>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова: укр., рос., англ.

Те ж [Електронний ресурс] // Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Я. Франка. — Електрон. текстові та граф. дані. — Івано-Франківськ, 2003—2008. — Режим доступу: <http://lib.if.ua/exhib/1221741697.html>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова укр.
18. Націоналістичний рух. Степан Бандера [Електронний ресурс] // ОУН : Націоналістичний портал. — Електрон. текстові та граф. дані. — К. : сор. Націоналістичний портал, 2004—2009. — Режим доступу: <http://www.ukrnationalism.org.ua/movement/?bandera>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова: укр., рос., англ. — Зміст: Бандера, С. Мої життєписні дані ; Біографія С. Бандери ; Сватко, Я. Здобудеш Українську Державу, або поляжеш у боротьбі за Неї ; Гордасевич, Г. Степан Бандера: людина і міф ; Марченко, В. Цвета знамени Степана Бандери ; Бандера, С. Перспективи української революції ; Полтава, П. Хто такі бандерівці та за що вони борються ; Chaikovsky, D. Stepan Bandera, His Life and struggle ; Світлини Степана Бандери.
19. ОУН — УПА [Електронний ресурс] : Свободу народам! Гідність людині. — Електрон. текстові та граф. дані. — [Україна], 2004—

2008. — (Відео). — Режим доступу: <http://oun-upa.org.ua/video/#>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова укр.
20. Пам'ятник Степану Бандері у Львові [Електронний ресурс] : матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії // Вікіпедія : вільна енциклопедія. — Електрон. текстові та граф. дані. — [Україна], 2009. — Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова укр.
21. Степан Бандера [Електронний ресурс] : Інтернет-проект. — Електрон. текстові та граф. дані. — К., 2006—2008. — Режим доступу: <http://www.stepanbandera.org/index.htm>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова: укр., рос., англ.
22. Степан Бандера — борець за волю України [Електронний ресурс] : сценарій літ.-муз. композиції / підгот: Г. М. Колотило, Г. В. Горбань // Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Я. Франка. — Електрон. текстові дані. — Івано-Франківськ, 2001—2008. — (Електронна книга). — Режим доступу: <http://lib.if.ua/publish2008/1221216187.html>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова укр.

С. І. Воробель, завідувачка
науково-методичного відділу ОБМ

ЗА УКРАЇНУ! ЗА ВОЛЮ! ЗА НАРОД!

(сценарій культурно-просвітницького заходу)

У фойє будинку культури грає духовий оркестр або звучать патріотичні пісні.

На стіні — портрет Степана Бандери. Нижче портрета — надпис «Здобудемо Українську державу або загинемо у боротьбі за неї».

На сцені біля імпровізованого багаття сидять молоді повстанці — хлопці 19—25 років. З ними — дівчата. З їх уст звучить «Молитва українського націоналіста»:

Україно, Мати Героїв, зійди до серця мого, прилинь бурею вітру кавказького, шумом карпатських ручаїв, боїв славного Завойовника Батька Хмеля, тріумфом і гуком гармат Революції, радісним гомоном Софійських Дзвонів. Нехай в Тобі відроджуся, славою Твоєю опромінюся, бо Ти все життя моє, бо Ти все моє щастя.

Задзвони мені брязкотом кайдан, скрипом шибениць в понурі ранки, принеси мені зойки катованих в льохах і тюрмах, і на засланні, щоб віра моя була гранітом, щоб росло завзяття, міць, щоб сміло я йшов у бій так, як ішли герої за Тебе, за Твою славу, за Твої Святі ідеї; щоб помстити ганьбу неволі, потоптану честь, глум катів Твоїх, невинну кров помордованих під Базаром, Крутами, в Кінгірі і Воркуті, геройську смерть героїв Української Нації, Української Національної Революції — полковника Євгена Коновальця, Басарабової, Головінського, Шухевича, Бандери та славу смерть Данилишина і Біласа, і тисяч інших незнаних нам, що їх кості порозкидані або тайком загребені.

Спали вогнем життєтворчим всю кволість у серці мойому. Страху нехай не знаю я, не знаю, що таке вагання. Скріпи мій дух, загартуй волю, у серці замешкай мойому! У тюрмах і тяжких хвилинах підпільного життя рости мене до ясних чинів. В чинах тих хай знайду я смерть солодку, смерть в муках за Тебе. І розпливуся в Тобі я, і вічно житиму в Тобі, ВІДВІЧНА УКРАЇНО, МОГУТНЯ І СОБОРНА!

Тихо звучить музика. Світло поволі гасне. Потім знову з'являється.

На сцені — двоє ведучих в українських строях.

Ведуча: Помолимося! Хай рідне небо пошле нам силу для нашого життя й воскресіння.

Ведучий: Помолимося! Хай на рідній землі під небесною ласкою вівіки віків буде Україна!

Ведуча: Помолимося! За безвинно убієнних і мучених, страждальців за волю й гідність людську, за великі жертви народні на

дорогах боротьби та в години смутку великого, за синів і дочок українських.

(На останніх словах на сцену виходить хор Союзу українок або хор братства ОУН — УПА. У їх виконанні звучить пісня «Коли ви вмирали». Дівчата в українських строях покладають квіти до пам'ятника Степанові Бандері).

Ведуча: Степан Бандера — видатна постать у літописі історії України, людина-легенда, герой ХХ століття. Настав час піднести його ім'я по всій вільній Україні, щоб кожна жива душа подякувала Господу за те, що послав нам таку світлу постать у найтемніші часи більшовицького тоталітаризму.

Ведучий: Саме Бандера врятував честь України в ХХ столітті й зумів організувати народ на відчайдушну боротьбу проти комунізму, фашизму й шовінізму. Це змагання було настільки героїчним, що стало неперевершеним в історії людства. Бандера підніс український патріотизм до найвищої жертвовності. Його гасло — Бог і Україна! За це ми й любимо Бандеру.

(На сцену виходять двоє школярів — хлопчик і дівчинка).

Дівчинка: А народився Степан Бандера 1 січня 1909 року в селі Старий Угринів поблизу Калуша на Івано-Франківщині. Батько його був греко-католицьким священиком — отець Андрій.

Хлопчик: Мама Мирослава Глодзинська була донькою священика. У 1906 році батьки одружилися й подарували Україні восьмеро дітей: Марту, Степана, Олексу, Володимиру, Василя, Оксану, Богдана, Мирославу.

Дівчинка: Під час воєнного лихоліття їх мати простудилася та померла навесні 1922 року, маючи лишень 32 роки.

Хлопчик: Отець Андрій, батько, був вольовою людиною. Зумів вивчити та виховати своїх дітей і прищепити їм любов до Бога й України. Він сповідав воїнів УПА, хворих на тиф і сам заразився, але чудом вижив.

Дівчинка: У травні 1941 року отець Андрій сказав: «Німеччина готується до війни з Москвою й тепер треба всього сподіватися від більшовиків. Але моїх парафіян я добровільно не залишу. Розлучити мене з ними може тільки наказ моєї церковної влади або насильство ворога, остаточно — смерть!»

Хлопчик: Так і сталося. Російські окупанти заарештували Андрія Бандеру 23 травня 1941 року та вивезли до Києва, де, після довгих допитів і катувань, розстріляли 10 липня 1941 року.

Дівчинка: Через 50 років прокуратура України реабілітувала отця Андрія Бандеру.

(На сцені хор виконує твір «За рідний край» на сл. Р. Купчинського, муз. Л. Гайворонського. На сцену знову виходять ведучі).

Ведуча: Як бачимо, Степан Бандера мав патріотичних і побожних батьків. Він казав: «Змагання за волю і правду, за Бога і Батьківщину — мусить бути головним змістом життя поневоленого народу». Степан успішно закінчив гімназію в Стрию в 1927 році, а пізніше — Львівську політехніку. Був середнього зросту, кремезний, завзятий і дуже веселий. У вільний час грав у шахи, співав у хорі, умів грати на гітарі та мандоліні.

Ведучий: З 1922 року належав до Пласту, з 1928 року — до Української військової організації, з 1929 року й аж до смерті — член ОУН.

Ведуча: Маючи 24 роки, Степан Бандера став Крайовим провідником ОУН.

(Звучить музика, яка поступово стихає. На сцену виходять читці).

1-й хлопчик:

Ой не одна вкраїнська хата
Була форпостом боротьби...
Не по одній із автоматів
Палили злісно вороги.

2-й хлопчик:

Ой не одна горіла хата —
Вся Галицька земля горіла!..
За волю билися завзято,
В огні юнацька кров кипіла.

3-й хлопчик:

Усі повстали проти ката,
Подвір'я фронтом видавались.
Ой не одна ридала мати,
Як на очах сини вмирили.

4-й хлопчик:

За волю билися повстанці!
Був героїзм і смерть була.

Та все ж здолали окупантів,
То хай живе повік УПА.

(В. Квітневий, 2002 р.)

Ведучий: Бандера організував акції в оборону української школи проти калічення душ дітвори польською шовіністичною пропагандою. На той час поляки заборонили в школах все українське. Одного дня по всій Україні діти відмовились відповідати в школі польською мовою, викидали герби окупантів і закликали вчителів забиратися з українських земель.

(У виконанні солістки будинку культури звучить українська народна пісня «Зелений дубочку»).

Ведуча: З листопада 1935 року й до січня 1936 року у Варшаві відбувався голосний політичний процес проти 12 членів ОУН. Уже з першого дня Степан Бандера надав процесові особливого характеру, він відмовився відповідати польською мовою. Поведінка Бандери та його друзів на суді принесла українському визвольному руху симпатії в цілому світі, тому польська влада не відважилася виконати смертний вирок, а замінила його довічним ув'язненням. Усі тортури, голодівки й знущання Степан переносив настільки мужньо, що викликав повагу не тільки в друзів, але й у ворогів.

(Пісню на сл. та муз. Левка Лепкого «Ми йдемо вперед» виконує чоловічий квартет будинку культури).

Ведучий: За дорученням Степана Бандери було створено Український національний комітет. У будинку «Просвіти» у Львові 30 червня 1941 року було передано по радіо всьому світу — Акт відновлення Української держави.

(У виконанні жіночого вокального ансамблю будинку культури звучить твір «Не забудь», сл. Б. Стельмаха, муз. Б. Янівського).

Ведуча: Акт 30 червня 1941 року засвідчив усьому світові та, зокрема, Німеччині, що український народ є законним господарем на своїй землі й буде її боронити власними грудьми перед кожним, хто намагатиметься потоптати волю України.

Ведучий: Довідавшись про Акт проголошення самостійності України, Гітлер видав наказ негайно зупинити рух Бандери.

Ведуча: За півроку німці знищили три мільйони українців. Вістря гестапо було спрямоване особливо на бандерівців. У боротьбі проти Бандери дружньо співпрацювали з фашистами польські шовіністи й московські комуністи. У ті самі дні гестапо вивезло Степана до Берліна.

У Києві КДБ розстріляли його батька й вивезли до Сибіру трьох сестер — Марту, Володимиру та Оксану. У фашистських концтаборах закатовано ще двох братів.

Ведучий: З розвалом гітлерівської Німеччини Бандера вийшов на волю й відразу почав прикладати зусилля, щоб повернутися на рідну землю. ОУН в Україні вирішила, що краще буде, якщо провідник перебуватиме за кордоном з огляду на міжнародну ситуацію, яка була досить складною. Бандера міцно стояв при кермі боротьби українського народу, задивлений у світлу мету навіть в опозиції.

(На сцену виходять хлопчик і дівчинка).

Хлопчик:

Вам ув'язнені лицарі честі,
Котрі скошеним цвітом лягли,
Котрі в горі, у глухім нещасті
Її вроду і дух берегли.

Дівчинка:

Україна складає Вам шану,
І допоки світитиме день
Берегтиме народна пам'ять
Всіх шляхетних своїх дітей.

Ведуча: Більшовики вирішили вбити Степана Бандеру, але пильність Служби Безпеки ОУН заважала це зробити. Лише через 15 років після закінчення війни терористи з Москви досягли мети — 15 жовтня 1959 року Степан Бандера став жертвою російських спецслужб.

Ведучий: Похорон Степана Бандери відбувся 20 жовтня 1959 року в Мюнхені. Церква Святого Івана Хрестителя була переповнена вірними й делегаціями з цілого світу. Тисячі людей уже зранку перебували на кладовищі, щоб останній раз глянути на свого Провідника, який став для них прапором і бойовою сурмою, прикладом невтомного борця за найвищі ідеали нації та людства.

Ведуча: Домовина Степана Бандери стоїть так, що не торкається чужої землі. Вона немов чекає того часу, коли буде перенесена на рідну українську землю. Тоді мільйони старих і молодих не те що пішки, а на колінах підуть, щоб зустріти й попрощатись, віддати частку свого серця та любові тому, хто стільки зробив для них і згорів для України.

(На сцену виходять хлопчик і дівчинка).

Хлопчик:

Терзали Україну,
Як в полі билину,
Куди не поглянь — вороги.
За щастя народу,
За честь і свободу
Життя віддавали сини.

Дівчинка:

Щаслива вже нині
Настала година
Хай грають вівати
Козацькі гармати
І золотом квітнуть слова,
Щоб мати Україна
У серці єдина
І слава героїв — жива!

(Хор виконує гімн «Ще не вмерла Україна» (сл. П. Чубинського, муз. М. Вербицького).

С. П. Гачевська, завідувачка
відділу народної творчості ОМЦНТ
(за матеріалами періодичних видань)

РЕКОМЕНДОВАНА БІБЛІОГРАФІЯ

Праці Степана Бандери

*Бандера, С. Висновки з новітніх подій і процесів для української визвольної боротьби / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1957. — Кн. 6. — С. 603—618.

Бандера, С. До засад нашої визвольної політики / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1977. — Кн. 7/8. — С. 771—779.

Бандера, С. Друзі — українські націоналісти : [промова, виголошена в жовтні 1950 р. після одержання вістки про смерть Р. Шухевича] / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1985. — Кн. 3. — С. 263—267.

*Бандера, С. За виборний Національно-визвольний центр / С. Бандера. — Мюнхен : [б. в.], 1958. — 20 с.

*Бандера, С. Із його писань і промов / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1964. — Кн. 10. — С. 1046—1066.

Бандера, С. Із «Слова до українських націоналістів-революціонерів» / С. Бандера // Стецько, Я. 30 червня 1941 : Проголошення відновлення державності України / Я. Стецько. — Торонто ; Нью-Йорк ; Лондон, 1967. — С. 327—329.

Бандера, С. Інтерв'ю німецької радіостанції зі Степаном Бандерою, Кельн, Німеччина. Осінь 1954 р. / провів Гоппе // Альманах «Гомону України» на рік 1999. — Торонто, 1999. — С. 84—90. — (Говорить Степан Бандера).

Бандера, С. Командир — провідник : (Слідами сл. пам. Романа Шухевича) / С. Бандера // Бандера, С. Перспективи української революції / С. Бандера. — К., 1999. — С. 292—310.

Те ж // Літопис нескореної України : документи, матеріали, спогади. — Л., 1993. — Кн. 1. — С. 362—365.

Те ж // Визвольний шлях. — 1965. — Кн. 3. — С. 247—261.

Те ж // Визвольний шлях. — 1970. — Кн. 3. — С. 280—295.

Те ж // Шлях перемоги. — 1954. — Чис. 2, 4, 5, 6.

*Бандера, С. Комунізм цілком противний духові української нації / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1989. — Кн. 10. — С. 1159—1167.

Бандера, С. Лицар України : Слово над могилою генерал-хорунжого УПА Тараса Чупринки / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1970. — Кн. 3. — С. 271—276.

Те ж // Визвольний шлях. — 1985. — Кн. 3. — С. 267—273.

Те ж // Визвольний шлях. — 1990. — Кн. 3. — С. 271—276.

Бандера, С. Мої життєписні дані / С. Бандера // Альманах «Гомону України» на рік 1999. — Торонто, 1999. — С. 58—69 : фотогр. — (Говорить Степан Бандера).

Те ж // Воля і Батьківщина : укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 5—15 : фотогр.

Те ж // Дзвін. — 1999. — № 1. — С. 103—108.

Бандера, С. Перспективи української революції / С. Бандера. — Мюнхен ; Торонто : Вид-во Орг. укр. націоналістів, 1978. — 640 с.

Бандера, С. Перше інтерв'ю Степана Бандери з чужинними журналістами / С. Бандера // Альманах «Гомону України» на рік 1999. — Торонто, 1999. — С. 77—83. — (Говорить Степан Бандера).

Бандера, С. Питання атомної війни і визвольна революція / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1957. — Кн. 7. — С. 727—732 ; 1958. — Кн. 1. — С. 8—18.

Бандера, С. Про Акт 30 червня 1941 р. / С. Бандера // Бедрій, А. Українська Держава, відновлена Актом 30 червня 1941 року / А. Бедрій ; Центр Нац. Відродження ім. С. Бандери. — К., 2001. — С. 39—42.

*Бандера, С. Протибольшевицька революція — єдиний шлях до визволення / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1959. — Кн. 1. — С. 1210—1218.

*Бандера, С. Розвиток і чинники революційного процесу / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1969. — Кн. 6. — С. 643—663.

*Бандера, С. Розвиток революційного процесу / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1960. — Кн. 10. — С. 1101—1112.

Бандера, С. А. Слово до Українських Націоналістів-Революціонерів за кордоном / С. А. Бандера. — [Б. м.] : На чужині, 1948. — 70 с.

Те ж // Воля і Батьківщина : укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 44—65.

Бандера, С. Слово з приводу смерті Провідника Тура-Чупринки, жовт. 1950 : уривок / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1970. — Кн. 3. — С. 269—271.

*Бандера, С. Спільний фронт національно-визвольних революцій / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1969. — Кн. 5. — С. 515—522.

Бандера, С. Стаття «Командир — провідник» про командуючого УПА Романа Шухевича (Тараса Чупринку) / С. Бандера // Літопис нескореної України : документи, матеріали, спогади. — Л., 1993. — Кн. 1. — С. 362—365.

Бандера, С. Суть, зміст і процес української революції : [із вступ. розділу праці С. Бандери «До засад нашої визвольної політики»] / С. Бандера // Альманах «Гомону України» на рік 1999. — Торонто, 1999. — С. 74—76. — (Говорить Степан Бандера).

Бандера, С. Український національно-визвольний рух живе : (Інтерв'ю 1959 року для радіостанції В. Шарвана в Боффало) / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1158—1161 : фотогр.

Бандера, С. Уривки з його писань і промов / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1969. — Кн. 10. — С. 1141—1179. — Із змісту: Слово С. Бандери перед судом. — С. 1141—1142 ; Большевизм, націонал-комунізм і національно-визвольний рух. — С. 1143—1155 ; У 25-ліття ОУН. — С. 1155—1158 ; Найістотніше в житті й розвитку нації. — С. 1159—1160 ; Традиції і методи московських імперіялістів. — С. 1160—1162 ; Вимушена зміна тактики. — С. 1163—1166 ; Найперше — самостійність і суверенність. — С. 1165—1169 ; Аналіза і висновки. — С. 1169—1172 ; Щоб не було ілюзій. — С. 1173—1179.

*Бандера, С. Честь нації, історична і політична конечність наказували так поступати / С. Бандера // Визвольний шлях. — 1988. — Кн. 6. — С. 657—662.

* * *

*Сірий, С. Значення широких мас та їх охоплення : [Сірий — один із псевдонімів С. Бандери] / С. Сірий // Визвольний шлях. — 1969. — Кн. 10. — С. 1138—1140.

*Сірий, С. А. Плановість революційної боротьби краю / С. А. Сірий // Визвольний шлях. — 1969. — Кн. 10. — С. 1120—1137.

Література про Степана Бандеру

*Арсенич, П. Родина Бандерів / П. Арсенич, Т. Федорів. — Івано-Франківськ : Просвіта, 1998. — 103 с.

*Балабанський, М. Музей-садиба Степана Бандери в селі Воля-Задеревацька / М. Балабанський. — Воля-Задеревацька ; Стрий, 2000. — 96 с. : фотоіл.

Балей, П. Фронда Степана Бандери в ОУН 1940 р. : причини і наслідки / П. Балей. — Las Vegas : Troppe Note Publishing, Ins, 1997. — 373 с.

Белебега, І. Україна і комунізм. У 2 кн. Кн. 2. Ч. 3. Сталінізація України (1924—1953) / І. Белебага. — Х. : Факт, 2003. — 606 с.

С. Бандера: див. Алфавітний покажчик.

Вбивство Степана Бандери. — Л. : Червона калина, 1993. — 355 с. — (Іст. б-ка. Сини України; 4.7)

Галамай, С. Боротьба за визволення України. 1929—1989 / С. Галамай. — Репринт. вид. — Л. : Каменяр, 1993. — 344 с.

С. Бандера: С. 50, 63, 91, 99, 213, 234, 235, 237, 255, 257, 258, 287.

Гордасевич, Г. Степан Бандера: людина і міф / Г. Гордасевич. — Л. : ЛА «Піраміда», 2001. — 208 с.

Гоць, П. Навчання і революційна діяльність Степана Бандери у Дублянах : дослідження / П. Гоць ; Львів. держ. аграрний ун-т, Музей Степана Бандери. — Л. : Укр. технології, 2006. — 30 с.

Дичковська, Г. Філософсько-політичні основи українського національно-визвольного руху 20—50-х років ХХ століття / Г. Дичковська. — Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2003. — 164 с.

С. Бандера: С. 24, 78, 81, 82, 95, 96, 97, 114, 139, 140, 142.

Дмитрук, В. Вони боролися за волю України. Т. III. (Участь ОУН і УПА у національно-визвольній боротьбі українського народу в 1941—1956 рр. за матеріалами Волині та Полісся) / В. Дмитрук. — Луцьк : Вид-во облас. друк., 2006. — 404 с.

С. Бандера: С. 4, 40, 42, 43, 44, 49, 50, 53, 56, 67, 75, 81, 93, 135, 138, 194, 228, 229, 230, 264.

*Дужий, П. Степан Бандера — символ нації. Ч. 1. / П. Дужий.— Л. : Гал. видавн. спілка, 1996. — 190 с.

Життя і діяльність Степана Бандери: документи і матеріали / ред. і упоряд. М. Посівнич. — Т. : Астон, 2008. — 446 с.

Збірка документів і матеріалів про вбивство Степана Бандери / ред.: П. Гой, Б. Стебельський, Р. Саноцька. — Торонто ; Нью-Йорк ; Мюнхен ; Лондон : Світовий укр. визвольний фронт, 1989. — 80 с.

Кентій, А. Збройний чин Українських Націоналістів, 1920—1956. Т. 1. Від Української Військової Організації до Організації Українських Націоналістів, 1920—1942 : історико-архівні нариси / А. Кентій. — К., 2005. — 332 с.

С. Бандера: С. 11, 12, 13, 15, 17, 38, 83, 91, 111, 112, 116, 118, 124, 129, 168, 169, 170, 171, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 187, 188, 189, 190, 191, 193, 195, 209, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220,

221, 223, 225, 226, 227, 228, 233, 234, 235, 236, 237,
239, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 252, 253,
254, 255, 256, 257, 258, 259, 269, 270, 273, 275, 296,
308, 322.

Книш, З. Варшавський процес ОУН: на підложжі польсько-українських відносин тієї доби : у 2 т. / З. Книш. — Торонто : Срібна сурма, 1986.

Т. 1. — 674 с.

Т. 2. — 535 с.

С. Бандера: див. Іменний покажчик

Косик, В. Розкол ОУН (1939—1940) : збір. документів / В. Косик ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. — Л., 1999. — 136 с.

С. Бандера: див. Іменний покажчик.

Косик, В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні / В. Косик. — Париж ; Нью-Йорк ; Львів, 1993. — 660 с.

С. Бандера: див. Покажчик імен.

Кричевський, Р. Організація українських націоналістів в Україні — Організація українських націоналістів закордоном і ЗЧ ОУН : причинок до історії укр. націоналіст. руху / Р. Кричевський. — Нью-Йорк ; Торонто : Вид-во політ. ради однодумців ОУН в США, 1962. — 116 с.

С. Бандера: див. Індекс [Покажчик].

Кук, В. Степан Бандера (1909—1999 рр.) / В. Кук. — Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1999. — 47 с.

Ленкавський, С. Український націоналізм : твори / С. Ленкавський. — Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2002. — . — 598 с.

С. Бандера: С. 5, 22, 28, 29, 30, 34, 35, 36, 37, 38, 39,
41, 42, 43, 44, 45, 47, 76, 80, 81, 82, 131, 132, 133,
135, 136, 139, 188, 189, 273, 275, 290, 295, 307, 309,
313, 314, 317, 321, 324, 326, 327, 328, 329, 330, 331,
334, 335, 336, 337, 338, 341, 342, 343, 344, 346, 347,
348—359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 369,
371, 376, 377, 378, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 397,
398, 476.

Лисяк-Рудницький, І. Історичні есе. Т. 2 / І. Лисяк-Рудницький. — К. : Основа, 1994. — 573 с.

С. Бандера: С. 80, 251, 254—256, 261, 279, 491.

Марунчак, М. Г. Українські політичні в'язні в нацистських концтраційних таборах / М. Г. Марунчак. — Вінніпег [та ін.] : Світова ліга укр. політ. в'язнів, 1996. — 364 с.

С. Бандера: С. 3, 50, 51, 56, 105, 133, 168, 217, 218, 224, 276, 355.

Михайлюк, Б. Бунт Бандери / Б. Михайлюк. — [Б. м. : б. в.], 1950. — 104 с.

Мірчук, П. Акт відновлення української державности 30 червня 1941 року : (Його генеза та політичне й історичне значення) / П. Мірчук. — Мюнхен, 1953. — 64 с.

С. Бандера: С. 3, 5, 7—8, 30, 32, 35, 38, 39, 40, 57, 58, 60.

Мірчук, П. За чистоту позицій українського визвольного руху / П. Мірчук. — Мюнхен ; Лондон : [б. в.], 1955. — 184 с.

С. Бандера: С. 39, 40, 44, 45, 47, 49, 50, 53, 54, 55, 59, 60, 61, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 118, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 128, 132, 148, 153.

Мірчук, П. Нарис історії Організації Українських Націоналістів. Т. 1. 1920—1939 / П. Мірчук ; за ред. С. Ленкавського. — Мюнхен ; Лондон ; Нью-Йорк, 1968. — 642 с.

С. Бандера: див. Показчик прізвищ.

Мірчук, П. Нарис історії ОУН : 1920—1939 рр. / П. Мірчук ; Центр досліджень визвол. руху. — К. : Укр. видав. спілка, 2007. — 1008 с.

С. Бандера: див. Показчик.

Мірчук, П. Революційний змаг за УССД : (Хто такі «бандерівці», «мельниківці», «двійкарі») / П. Мірчук. — Нью-Йорк ; Торонто ; Лондон : Союз укр. політв'язнів. Т. 1. — 1985. — 222 с.

С. Бандера: С. 19—20, 21, 24, 32, 46, 49, 53, 54, 55, 57, 58, 61, 62, 63, 64, 67, 70, 73, 76, 79, 105, 109, 111, 112, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 128, 135, 138, 139, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 154, 155, 164, 168, 170, 171, 172, 175, 176, 177, 179, 187, 190, 191, 197, 199, 200, 202, 203, 212, 213, 214, 217, 218, 219.

Т. 2. — 1987. — 280 с.

С. Бандера: С. 3, 6, 15, 18, 20, 29, 34, 44, 47, 49, 56, 57, 90, 91, 92, 94, 95, 100, 101, 102, 105, 106, 111,

112, 128, 129, 130, 131, 149, 150, 151, 156, 157, 158, 159, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 187, 193, 197, 198, 200, 207, 209, 213, 215, 216, 217, 218, 219, 231, 235, 251, 265, 267, 270, 274.

Мірчук, П. Степан Бандера. Символ революційної безкомпромісовости / П. Мірчук. — Репринт. відтворення вид. 1961 р. — [Хмельницький : Поділля, 1992]. — 144 с.

*Мірчук, П. Степан Бандера — символ революційної безкомпромісовости / П. Мірчук — Нью-Йорк ; Торонто : Організація Оборони Чотирьох Свобід України ; Ліга визволення України, 1961. — 160 с. : іл.

Національні відносини в Україні у XX ст. : зб. док. і матеріалів / НАН України, Ін-т нац. відносин і політології. — К. : Наук. думка, 1994. — 560 с.

С. Бандера: С. 125, 136, 180, 186.

П. 62, 63, 64, 65.

Окаринський, В. Пласт в українському національно-визвольному русі (1911—1939 рр.) / В. Окаринський. — Т., 2006. — 222 с.

С. Бандера: С. 13, 116, 118, 121, 124, 129, 144, 185, 215.

*Перепічка, Є. В. Феномен Степана Бандери / Є. В. Перепічка. — Л. : Сполом, 2006. — 735 с. : іл.

Сватко, Я. Місія Бандери / Я. Сватко. — Л. : Гал. видавн. спілка, 2008. — 64 с.

Те ж. — Т. : Астон, 2007. — 96 с.

Сергійчук, В. ОУН — УПА в роки війни : нові документи і матеріали / В. Сергійчук. — К. : Дніпро, 1996. — 494 с.

С. Бандера: див. Іменний покажчик.

*Степан Бандера. 90 років з дня народження : [збірник] / ред. Я. Сватко. — Л. : Гал. видавн. спілка, 1998. — 16 с. : іл., нот. іл., портр. — Зміст: Мої життєписні дані: [автобіографія]; Родина Степана Бандери : [нарис] / Р. Пастух.

Степан Бандера: документи і матеріали (1920—1930 рр.) / упоряд. М. Посівнич. — Л. : Афіша, 2006. — 248 с. : іл.

Степан Бандера — дух української нації. — Т. : Націоналіст, 2001. — 10 с. — (Герої України).

Стецько, Я. С. 30 червня 1941 : Проголошення відновлення Державності України / Я. С. Стецько. — Торонто : Гомін України, 1967. — 466 с.

С. Бандера: С. 7, 38, 50, 59, 86, 112, 118, 128, 129, 130, 136, 148, 150, 151, 152, 153, 157, 158, 159, 160, 162, 164, 166, 167, 168, 169, 178, 183, 189, 195, 206, 210, 212, 215, 225, 235, 238, 244, 254, 255, 256, 271, 272, 287, 293, 294, 316, 317, 318, 319, 320, 324, 327, 341, 344, 351, 355, 366, 368, 369, 386, 387, 393, 394, 401, 412, 427, 429.

Тисяча років української суспільно-політичної думки : у 9 т. — К. : Дніпро, 2001. Т. VIII : (40-ві — 80-ті роки ХХ ст.). — 400 с.

С. Бандера: С. 24, 26, 48, 56, 80.

Трофим'як, Б. Гімнастично-спортивні організації у національно-визвольному русі Галичини (друга пол. ХІХ ст. — перша пол. ХХ ст.) / Б. Трофим'як. — Т. : Екон. думка, 2001. — 694 с.

С. Бандера: див. Іменний покажчик.

Україна в Другій світовій війні у документах : збі. німецьких архівних матеріалів : у 4 т. / зібрав і впорядкував В. Косик. — Л., 1998. — 2000. — 4 т.

С. Бандера: див. Покажчик імен.

Цар, І. За що ми любимо Бандеру : З нагоди 90-ї річниці з дня народження великого сина України / І. Цар. — Л. : [б. в.], 2000. — 30 с.

Чайковський, Д. Московські вбивці Бандери перед судом / Д. Чайковський. — Репринт. відтворення вид. 1965 р. — Дрогобич : Бескид, 1992. — 695 с.

Частый, Р. В. Степан Бандера: мифы, легенды, действительность / Р. В. Частый. — К. : Фолио, 2007. — 382 с. — (Время и судьбы).

* * *

*Алексєєв, С. Бандера international : [родина С. Бандери] / С. Алексєєв // Пік. — 2001. — № 32. — С. 52—53.

Андріуца, М. Батько Степана Бандери : розмова з прокурором Івано-Франків. обл. М. Андріуцою / вів Я. Орнат // Воля і Батьківщина : укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 30—38 : фотогр.

Андріуцький, М. І. [тобто Андріуца, М. І.] Останні дні і ночі отця Бандери, розстріляного енкаведистами 10 липня 1941 року у Києві : розмова з прокурором Івано-Франків. обл. М. І. Андріуцою / записав Я. Орнат // Сучасність. — 2000. — № 9. — С. 109—116.

Баган, О. С. Бандера — Крайовий Провідник і новий виток бойової активності ОУН / О. Баган // Баган, О. Націоналізм і націоналістичний рух : Історія та ідеї / О. Баган. — Дрогобич, 1994. — С. 95—104.

Бандера, О. «...Нас не зламали ні польські, ні німецькі, ні російські тюрми»: [спогади сестри С. Бандери] / записав Г. Дем'ян // Воля і Батьківщина : укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 90—96 : фотогр.

Бандера Степан Андрійович // Провідники духовності в Україні. — К., 2003. — С. 11—13.

*Бедрій, А. Провідник ОУН Степан Бандера з перспективи 30 років / А. Бедрій // Визвольний шлях. — 1989. — Кн. 10. — С. 1168—1179.

Белебеха, І. Бандера Степан Андрійович / І. Белебеха // Белебеха, І. Українська еліта / І. Белебеха. — Х., 1999. — С. 146—155.

Бєсяда, І. Маловідомі сторінки життя, діяльності та теоретичної спадщини Степана Бандери / І. Бєсяда // Воля і Батьківщина : укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 132—134.

Те ж // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1252—1254.

Брездень, М. Визнаний історією : (До 100-річчя від дня народження Степана Бандери) / М. Брездень // Вільне життя. — 2008. — 26 груд. — С. 6. — (Борці за Україну).

Буйняк, Т. «Виступав спокійно і переконливо...»: [спогади про С. Бандеру] / записав Г. Дем'ян // Воля і Батьківщина : укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 112—113.

Вбивство Степана Бандери / передм. С. Ленкавського // Дзвін. — 1992. — № 1/2. — С. 143—149 ; № 3/4. — С. 109—116 ; № 5/6. — С. 114—117.

Визначні постаті визвольної боротьби України (найновіша доба) // Мандрівець. — 1995. — № 3. — С. 79—87. — Із змісту: Степан Бандера. — С. 79—82.

«Він був глибоко віруючим християнином і загинув за Бога та незалежну вільну Україну»: До 100-річчя С. Бандери // Нова Тернопільська газета. — 2008. — 30 січ. — С. 3.

Вірліч, А. Степан Бандера — антифашист / А. Вірліч // Українська газета. — 2004. — 5 серп. (№ 29). — С. 8—9.

Вітвіцький, О. Правда Степана Бандери / О. Вітвіцький // Свобода. — 2009. — 21 січня. — С. 2.

В'ятрович, В. Під прапором Степана Бандери через країни і кордони / В. В'ятрович // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 6. — С. 657—669.

В'ятрович, В. Степан Бандера про боротьбу Української Повстанської Армії / В. В'ятрович // Воля і Батьківщина : укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 39—43 : фотогр.

В'ятрович, В. Степан Бандера про визвольну боротьбу Української Повстанської Армії / В. В'ятрович // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1210—1215.

Гайдамаха, А. Іскра дійового патріотизму: До 95-ліття від дня народження Провідника Степана Бандери / А. Гайдамаха // Шлях перемоги. — 2004. — 14 січ. — С. 1—2.

Галабурда-Чигрин, М. Степан Бандера / М. Галабурда-Чигрин // Злочин. — Мельбурн ; К., 2003. — С. 418.

Гановський, Є. Людяний і діловий стиль провідництва: [спогади про С. Бандеру] / записав Г. Дем'ян // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1246—1248.

*Гвоздик, І. К. Так мав умерти Степан Бандера / І. К. Гвоздик // Визвольний шлях. — 1964. — Кн. 10. — С. 1013—1027.

Гнатюк, В. Уроки Степана Бандери / В. Гнатюк // Визвольний шлях. — 2000. — Кн. 10. — С. 24—30.

Городецький, М. Під України єднаймося прапор!: [роздуми над значенням постаті С. Бандери] / М. Городецький // Воля і Батьківщина: укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 135—141.

Гоць, П. Дубляни в долі Степана Бандери: [С. Бандера вчився в Рільничій академії в Дублянах] / П. Гоць // Шлях перемоги. — 2001. — 3 січ. — С. 6.

Гринів, О. Без ідеологічного намулу: 1 січня 1999 року — 90-ліття народження Степана Бандери / О. Гринів // Молодь України. — 1998. — 29 груд. — С. 2.

Те ж // Тернопілля'98—99: регіон. річник. — Т., 2002. — С. 142—145.

Гринів, О. Концепція національної революції Степана Бандери / О. Гринів // Гринів, О. Українська націологія: від Другої світової війни до відродження держави: іст. нариси. — Л., 2004. — С. 60—80.

Гунчак, Т. ОУН — між колабораціонізмом і резистансом проти нацистської Німеччини: [роль С. Бандери в цьому процесі] / Т. Гунчак // Дзеркало тижня. — 2008. — 19 січ. — С. 21: фотогр.

Давидюк, М. «Я тут найближчий із родини...»: [спогади племінника С. Бандери] / М. Давидюк; записав Г. Дем'ян // Воля і Батьківщина: укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 105—110.

Давидюк-Штумф, М. «Тата й маму заарештували, а нас шестеро — в дитбудинок...»: [спогади племінниці С. Бандери] / записав Г. Дем'ян // Воля і Батьківщина: укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 110—111.

Данилюк, В. Головний український націоналіст / В. Данилюк // Київські відомості. — 2002. — 6 верес. — С. 3.

Дем'ян, Г. Всеукраїнська і світова велич Степана Бандери / Г. Дем'ян // Визвольний шлях. — 2002. — Кн. 1. — С. 31—41.

Дем'ян, Г. Головний ідейно-політичний і організаційний натхненник творення і боротьби УПА: В 90-ліття Степана Бандери / Г. Дем'ян // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 3. — С. 301—305.

Те ж // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1240—1245.

Дем'ян, Г. Оцінка УГВР у теоретичних працях та публіцистичних виступах Степана Бандери: [є фотогр. похорону С. Бандери] / Г. Дем'ян // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1188—1193.

Денисенко, В. Непохитний борець-революціонер / В. Денисенко // Історичний календар. — 1999. — К., 1998. — С. 15—17.

Дзюбан, Р. Звідки походить рід Степана Бандери: (Генеалогічна розвідка) / Р. Дзюбан // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1162—1178.

Дзюбан, Р. Звідки рід Степана Бандери: (Генеалогічна розвідка) / Р. Дзюбан // Воля і Батьківщина: укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 16—30: фотогр.

Дідура, О. Його пам'ятають Кобиловолоки: [перебування С. Бандери на Теробовлянщині] / О. Дідура // Вільне життя. — 2008. — 26 груд. — С. 6. — (Рядок з біографії краю).

Дідура, О. Степан Бандера і Кобиловолоки: [наведено факти перебування голови Проводу ОУН у Кобиловолоках] / О. Дідура // Свобода. — 2008. — 15 жовт. — С. 3. — (Пам'ять).

*З життєвого шляху С. Бандери // Визвольний шлях. — 1959. — Кн. 11. — С. 1208—1209.

*Заблоцький, Ю. Степан Бандера — символ волі народу / Ю. Заблоцький // Визвольний шлях. — 1969. — Кн. 10. — С. 1107—1119.

*Заблоцький, Ю. Степан Бандера — символ доби / Ю. Заблоцький // Визвольний шлях. — 1960. — Кн. 10. — С. 1089—1094.

Заведнюк, В. Ф. Степан Бандера — символ нації / В. Ф. Заведнюк // Заведнюк, В. Ф. Українські герої визвольних змагань (1917—1950) / В. Ф. Заведнюк. — Т., 2004. — С. 266—273.

Злупко, С. Економічний світогляд Степана Бандери / С. Злупко // Рада. — 2008. — № 12. — С. 34.

Злупко, С. Економічні погляди Степана Бандери та економічні проблеми суверенної України / С. Злупко // *Визвольний шлях*. — 1999. — Кн. 10. — С. 1194—1199.

*Карбович, З. Несплямлений прапор національно-визвольної революції / З. Карбович // *Визвольний шлях*. — 1969. — Кн. 10. — С. 1098—1106 : фотогр.

*Кізко, П. Степан Бандера як публіцист / П. Кізко // *Визвольний шлях*. — 1960. — Кн. 5. — С. 579—581.

Кічак, І. До історії Акту 30 червня 1941 р. / І. Кічак // *Визвольний шлях*. — 1995. — Кн. 6. — С. 655—660.

С. Бандера: С. 655, 656, 657, 658.

Кічак, І. Це було 1960 року : [з приводу вбивства С. Бандери] / І. Кічак // *Визвольний шлях*. — 1995. — Кн. 5. — С. 617—619.

Климишин, М. Значення Степана Бандери в історії ОУН / М. Климишин // *Визвольний шлях*. — 1999. — Кн. 2. — С. 131—140.

Коваль, М. В. Організація українських націоналістів : дебют на арені історії / М. В. Коваль // Коваль, М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939—1945 рр.) / М. В. Коваль. — К., 1999. — С. 144—158.

С. Бандера: С. 144, 145, 146, 148, 149, 150, 153, 156, 157.

Козловський, Б. У тілі невеликому була і сталь, і плоть жива... : Мало хто знає, що провідник ОУН писав і гнівні статті, і гуморески / Б. Козловський // *Високий замок*. — 2008. — 25—31 груд. — С. 3.

Косик, В. Німеччина і Акт 30 червня 1941 року / В. Косик // *Національно-визвольна боротьба 20—50-х років ХХ ст. в Україні : зб. матеріалів Першої міжнар. наук. конф.* — К. ; Л., 1993. — С. 120—135.

С. Бандера: С. 120, 121, 124, 125, 127, 129, 131, 132, 133, 134, 135.

*Кость, С. Проблеми визвольної боротьби у публіцистиці С. Бандери / С. Кость // *Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. Дев'ятої всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 28—29 жовт. 2005 р.* — Л., 2005. — Т. 9. — С. 592—597.

Крайній, І. Державник змалку : Мандрівка в дитинство Степана Бандери напередодні його столітнього ювілею / І. Крайній // *Україна молода*. — 2008. — 30 груд. — С. 7. — (Героям слава).

Краснощок, Ю. Лідера знайти і знищити / Ю. Краснощок // Вітчизна. — 2006. — № 11—12. — С. 81—104. — Із змісту: Розділ 7 : Отрута з Кремля. — С. 90—97.

Кротов, Я. Молитва за Бандеру : [як формувалась у Росії негативна думка про бандерівців] / Я. Кротов // День. — 2008. — 24 трав. — С. 4.

Круковський, О. Архівні джерела про Степана Бандеру-пластуна / О. Круковський // Воля і Батьківщина : укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 78—79.

Те ж // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 6. — С. 683—685.

Кузьмінець, О. Степан Бандера як теоретик та ідеолог визвольної боротьби українського народу / О. Кузьмінець // Матеріали наукової конференції Всеукраїнського Братства вояків УПА «Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія. Історія, уроки, сучасність», 16—17 січня 1993 р., м. Івано-Франківськ. — Стрий, 1993. — С. 111—112.

Кук, В. Родина Опарівських : [про рідню дружини Степана Бандери] / В. Кук // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1228—1239.

Кульчицький, С. В. Праворадикальний рух у Західній Україні / С. В. Кульчицький // Кульчицький, С. В. Україна між двома війнами (1921—1939 рр.) / С. В. Кульчицький. — К., 1999. — С. 303—312.

С. Бандера: С. 310, 311.

Куприна, В. «После нашего выступления в Брюсселе в 1958 году Степан Бандера признался: «Я думав, що України вже нема. А вона живе!» : интервью с солисткой хора В. Куприной / провела И. Лисниченко // Факты. — 2006. — 25 янв. — С. 7.

Кушніренко, Н. Село Бандери : [Старий Угринів Калуського р-ну Івано-Франків. обл.] / Н. Кушніренко // Експрес. — 2002. — 10—17 жовт. (№ 156). — С. 8.

Кушпета, О. Акт 30 червня 1941 року — політика доконаних фактів / О. Кушпета // Національно-визвольна боротьба 20—50-х років ХХ ст. в Україні : зб. матеріалів Першої міжнар. наук. конф. — К. ; Л., 1993. — С. 60—80.

С. Бандера: С. 63, 65, 66, 67, 69, 70, 71.

Лесюк, М. Бандера — це прапор : [до етимології прізвища] / М. Лесюк // Галичина. — 1999. — № 3. — С. 52—57.

*Липовецький, С. З ясним поглядом на світ: Історія одного «забутого» суду: [Варшав. та Львів. процеси над «С. Бандерою та товаришами»] / С. Липовецький // День. — 2005. — 26 листоп. — С. 7.

Липовецький, С. На прізвище Бандера / С. Липовецький // Україна молода. — 2008. — 16 лип. — С. 6 : іл.

Липовецький, С. Невідомий Бандера: [дитинство та юність майбут. Провідника ОУН] / С. Липовецький // Україна молода. — 2008. — 23 трав. — С. 20.

Липовецький, С. Прапор і провідник революції / С. Липовецький // Шлях перемоги. — 2008. — 25 черв. — С. 5. — (Великі українці).

Липовецький, С. Провідник на псевдо «Баба» / С. Липовецький // Шлях перемоги. — 2008. — 18 черв. — С. 5.

Липовецький, С. Юність Бандери / С. Липовецький // Шлях перемоги. — 2008. — 4 черв. — С. 5 : фотогр.

Липовецький, С. «Я знаю, що наложу головою...»: Степан Бандера: воля, віддана нації / С. Липовецький // День. — 2008. — 13 черв. — С. 8.

Мартинець, С. За тебе, святу: 45 років тому спецслужби отруїли Степана Бандеру / С. Мартинець // Експрес. — 2004. — 15—17 жовт. — С. 11.

Махно, Т. Степан Бандера: міф і реальність / Т. Махно // Персонал плюс. — 2006. — 29 груд. — С. 13 : фотогр.

Мельник, О. Степан Бандера ще поза владою / О. Мельник // Українська газета. — 2000. — 10 берез. — С. 5.

Мечник, С. Убивця Степана Бандери / С. Мечник // Літопис Червоної Калини : іст.-краєзн. часопис. — 1995. — № 4/6. — С. 48—50.

Михльонок, Я. Там, де мордувався Бандера: [місце нацист. ув'язнення С. Бандери, А. Мельника та О. Ольжича] / Я. Михльонок, Я. Музиченко // Україна молода. — 2007. — 8 трав. — С. 8 : фотогр.

Мороз, Б. Безсмертя Степана Бандери / Б. Мороз // Українська газета. — 1999. — 28 січ. — С. 6 ; 25 лют. — С. 4 ; 11 берез. — С. 8 : фотогр.

*Неплямлений прапор революції // Визвольний шлях. — 1959. — Кн. 11. — С. 1204—1206.

*О. Д. Степан Бандера про перспективи української національно-визвольної революції // О. Д. // Визвольний шлях. — 1964. — Кн. 10. — С. 1027—1045 ; Кн. 11. — С. 1161—1178.

*Олексюк, М. Послідовний борець і теоретик / М. Олексюк // За вільну Україну. — 1999. — 1 січ.

Онишкевич, Р. Осінній постріл в Мюнхені / Р. Онишкевич // День. — 1998. — 15 жовт. — С. 5.

*Павлів, Б. Степан Бандера — патріот, борець чи ворог? / Б. Павлів // Освіта. — 1998. — 23—30 груд.

Панченко, О. «Декрет» Степана Бандери: [Акт відновлення Української держави 30 червня 1941 року та його місце в нашій історії] / О. Панченко // Політика і час. — 2001. — № 7. — С. 86—95.

Патриляк, І. Теоретична спадщина Степана Бандери та сьогодення / І. Патриляк // Визвольний шлях. — 2005. — Кн. 1. — С. 94—99.

Посівнич, М. Життя, присвячене свободі / М. Посівнич // За вільну Україну. — 2006. — 19 січ. — С. 12.

Посівнич, М. Становлення Степана Бандери як Крайового Провідника ОУН / М. Посівнич // Український визвольний рух / Центр досліджень визвол. руху. — Л., 2004. — Зб. 3. — С. 71—85.

Посівнич, М. Степан Бандера — Провідник Крайової Екзекутиви ОУН (1933—1934) / М. Посівнич // Визвольний шлях. — 2004. — Кн. 1. — С. 86—95.

Прапор національно-визвольної боротьби: До 100-річчя від дня народження С. А. Бандери (1909—1959) / автор-уклад. В. К. Водяник // Календар знаменних і пам'ятних дат. — К., 2009. — № 1. — С. 19—25. — Бібліогр.: с. 25.

Про вбивство Бандери його прихильники дізналися лише через шість років // Київські відомості. — 1999. — 19 жовт. — С. 7.

Про підготовку наукової біографії Степана Бандери: Ухвала наук. конф. «Маловідомі сторінки життя, діяльності та теоретичної спадщини Степана Бандери» // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1258.

Процев'ят, Т. Знайомтесь: Бандера: 1 січня виповнилося 94 роки з дня народження Провідника ОУН / Т. Процев'ят // Україна молода. — 2003. — 3 січ. — С. 4.

Райхель, Ю. Предвыборная программа Степана Бандеры: [история создания и деятельности ОУН] / Ю. Райхель // Новое время. — 2005. — № 48. — С. 28—29.

Рог, В. Теорія української революції у творчості Степана Бандери / В. Рог // Шлях перемоги. — 2008. — 27 серп. — С. 6.

Романчук, О. Замах у Мюнхені / О. Романчук // Вісті з України. — 1993. — 25 листоп. — 1 груд. — С. 14.

Рудко, В. Чинний націоналізм: активність VERSUS культура / В. Рудко // Націоналізм: антологія / Наук. т-во ім. В. Липинського; упоряд.: О. Проценко, В. Лісовий. — К., 2000. — С. 350—385. — Із змісту: Націоналістична система.

С. Бандера: С. 368—370, 380, 381, 385.

*Сагайдак, В. Роман Шухевич та Степан Бандера вчилися на відмінно: Нові подробиці із життя провідників ОУН / В. Сагайдак // Високий замок. — 1997. — 25—27 квіт.

Салига, Т. Його дух перед нами, як сяючий хрест...: Портрет Провідника на політичному тлі епохи / Т. Салига // Літературна Україна. — 2005. — 18 серп. — С. 1, 3.

Сватко, Я. Степан Бандера / Я. Сватко // Літопис Червоної Калини. — 1992. — № 1. — С. 62—65, 68—70.

*Сватко, Я. Степан Бандера / Я. Сватко // Українська Ідея і Чин. — 1998. — № 4. — С. 4—21.

Семенюк, С. «Всьо равно» професора Грицака, або Ким був Бандера? / С. Семенюк // Шлях перемоги. — 2008. — 9 лип. — С. 4.

Ситник, О. Діяльність ОУН С. Бандери в Закарпатті перед утворенням УПА / О. Ситник // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 7. — С. 784—786.

Сич, О. Пласт у житті Бандери та очолюваної ним ОУН: [доповідь, виголошена на вечорі, присвяч. 90-річчю від дня народж. Степана Бандери в Івано-Франківську] / О. Сич // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 7. — С. 811—818.

Скоробагатько, С. Шляхом подвигу і трагедії: До 100-річчя від дня народження Степана Бандери / С. Скоробагатько // Сільські вісті. — 2008. — 26 груд. — С. 2. — (Постаті).

Скуратівський, В. Своє життя віддав інтересам і добробуту нації / В. Скуратівський // Берегиня. — 2004. — № 3. — С. 4—7.

Степан Бандера // Золота книга української еліти: інформ.-імідж. альманах: у 6 т. — К., 2001. — Т. 1. — С. 270.

Степан Бандера — людина і міф // Шлях перемоги. — 2000. — 19 квіт. — С. 6.

Степан Бандера — творець нової епохи // Визвольний шлях. — 1989. — Кн. 10. — С. 1155—1158.

*Стецько, Я. Твори Степана Бандери / Я. Стецько // Визвольний шлях. — 1978. — Кн. 10. — С. 1091—1095.

*Творці і Провідники ОУН — УПА : Р. Шухевич — Генерал-хорунжий Т. Чупринка, Євген Коновалець, Степан Бандера, Ярослав Стецько // Державність. — 1992. — № 3. — С. 6—9.

Тимошик, Я. М. Теоретична спадщина Степана Бандери у контексті українського націоналізму : політологічний аспект / Я. М. Тимошик // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Філософія. Політологія. — 2007. — № 84/86. — С. 59—62.

*У десятиріччя з дня смерті великого сина України // Визвольний шлях. — 1969. — Кн. 12. — С. 1432—1433.

У Кобиловолоках Бандера провідував сестру // 20 хвилин. — 2008. — 16 жовт. — С. 8.

Убивство Степана Бандери : [добірка матеріалів про суд. процес над убивцею Бандери Б. Сташинським] / вступ. слово Ю. Мельничука // Дніпро. — 1992. — № 6/7. — С. 178—192.

Федорів, Т. З вірою в Бога і Україну : [про батька С. Бандери — Андрія Бандеру] / Т. Федорів // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1178—1182.

Федорів, Т. Степан Бандера: формування світогляду, початок політичної діяльності (1909—1933 рр.) / Т. Федорів // Галичина. — 1999. — № 3. — С. 45—51.

Федорів, Т. Степан Бандера й Роман Шухевич : До питання про взаємини провідних діячів ОУН 30—50-х рр. ХХ ст. / Т. Федорів // Галичина. — 2008. — № 14. — С. 468—475.

*Фостун, С. Степан Бандера / С. Фостун // Визвольний шлях. — 1978. — Кн. 10. — С. 1096—1099.

Шатилов, М. Смерть в осінньому Мюнхені : [про вбивство С. Бандери] / М. Шатилов // Березіль. — 1993. — № 1. — С. 119—144.

Те ж // Визвольний шлях. — 1994. — Кн. 1. — С. 56—65 ; Кн. 2. — С. 176—185 ; Кн. 3. — С. 307—315 ; Кн. 4. — С. 427—431.

Шподарунок, І. Шлях родини Бандерів проліг через Бучач / І. Шподарунок // Русалка Дністрова. — 1998. — № 14 (117). — С. 2.

Те ж // Нова доба. — 1998. — 19 черв.

Шудря, М. Історія державотворення в іменах : [С. І. Скрипник, О. І. Теліга, О. О. Кандиба, С. А. Бандера, О. Гончар, Г. Харпак,

В. О. Романюк] / М. Шудря // Українська культура. — 2000. — № 9/10. — С. 28—30.

Щербатюк, А. Людина і легенда : 1 січня 2009 року минає сто років від дня народження Степана Бандери / А. Щербатюк // Літературна Україна. — 2009. — 1 січ. — С. 4.

Яцишин, В. Залишуся навіки темним, але бандерівського архіву не покажу : [спогади про С. Бандеру] / В. Яцишин ; записав Г. Дем'ян // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1260 : фотогр.

* * *

Бандера Степан Андрійович // Енциклопедія сучасної України. — К., 2003. — Т. 2. — С. 191—192.

В. Я. Бандера Степан / В. Я. // Енциклопедія українознавства. — Л., 1993. — Т. 1. — С. 87.

Мельничук, Б. Бандера Степан Андрійович / Б. Мельничук // ТЕС. — Т., 2004. — Т. 1. — С. 74.

Стасюк, О. Й. Бандера Степан Андрійович / О. Й. Стасюк // Енциклопедія історії України. — К., 2003. — Т. 1. — С. 177.

Ушанування пам'яті Степана Бандери

Бандери Степана меморіальний музей // Енциклопедія сучасної України. — К., 2003. — Т. 2. — С. 193.

Божедар, Н. Степан Бандера : «В історії України замало перемоги» : [про візит онука С. Бандери на Тернопільщину] / Н. Божедар // Нова ера. — 2008. — 21—27 трав. — С. 6 : фотогр.

Горловиця, О. Провідник визвольної боротьби : [уроч. академія, присвяч. С. Бандері] / О. Горловиця // Свобода. — 2008. — 12 січ. — С. 2. — (Слава героям!)

Гоць, П. Музей Степана Бандери / П. Гоць // Тернопілля'98—99 : регіон. річник. — Т., 2002. — С. 146.

Дем'ян, Г. Українські художники до ювілеїв ОУН і Степана Бандери / Г. Дем'ян // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 6. — С. 735—737.

Дем'янів, О. За Україну, за її волю... : [ушанування 89-ї річниці з дня народж. С. Бандери у Верхньому Угринові на Івано-Франківщині] / О. Дем'янів // Молодь України. — 1998. — 20 лют. — С. 2.

Заморська, Л. Один день патріотизму : «20 хвилин» мандрує Тернопіллям шляхами провідника ОУН — УПА Степана Бандери / Л. Заморська // 20 хвилин. — 2008. — 16 жовт. — С. 8.

Зборовський, А. Буча шанує Степана Бандеру / А. Зборовський // Шлях перемоги. — 2008. — 22 жовт. — С. 7.

*Звернення Проводу ОУН до української громадськості у десятиріччя з дня смерті Сл. П. С. Бандери // Визвольний шлях. — 1969. — Кн. 10. — С. 1092—1097.

Іванущенко, Т. Ювілей Провідника: Відзначення 100-ї річниці народження Провідника ОУН Степана Бандери, яке цього року вперше проходить на державному рівні, об'єднало тисячі патріотів у різних куточках України / Т. Іванущенко // Шлях перемоги. — 2009. — 21 січ. — С. 1.

Крайній, І. У новий рік із Провідником ОУН: Перший день 2009-го на Прикарпатті пройшов під знаком столітнього ювілею Степана Бандери / І. Крайній // Україна молода. — 2009. — 6 січ. — С. 6 : фотогр.

Крочак, І. Степан Бандера відтепер на марці: [презентація марки, присвяч. 100-річчю від дня народж. С. Бандери] / І. Крочак // Нова Тернопільська газета. — 2009. — 21—27 січ. — С. 6 : фотогр.

Ліберний, О. Пантеон Українських героїв: Чи буде перевезено прах Степана Бандери в Україну? / О. Ліберний // Свобода. — 2007. — 6 січ. — С. 3 : фотогр.

Мороз, В. Відзначили роковини Бандери: [відбулась уроч. академія в «Березолі» з нагоди 99-річчя від дня народж. С. Бандери] / В. Мороз // 20 хвилин. — 2008. — 3 січ. — С. 5 : фотогр.

Новосядлий, Б. «Україно моя, наша мати рідна, ми для тебе життя не шкодуєм...»: У день Покрови Пресвятої Богородиці з ініціативи обласної ради відбувся змістовний інформаційно-краєзнавчий рейд місцями перебування на Тернопільщині провідника ОУН Степана Бандери / Б. Новосядлий // Свобода. — 2008. — 17 жовт. — С. 3.

Олексюк, Б. Степан Бандера: руйнування стереотипів / Б. Олексюк // Слово Просвіти. — 2009. — 1—7 січ. — С. 3. — (Постаті).

Ониськів, М. Вела нас в бій борців упавших слава: [урочистості в Тернополі з нагоди 100-річного ювілею С. Бандери] / М. Ониськів // Вільне життя. — 2009. — 14 січ. — С. 4. — (Ювілей).

Ош, Ю. І лунав голос Провідника: [конф. з нагоди 70-річчя ОУН і 90-річчя від дня народж. С. Бандери в м. Сумах] / Ю. Ош // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 3. — С. 354.

Пахолко, С. Меморіальні музеї Степана Бандери та його родини на Галичині / С. Пахолко, О. Мартин // Пам'ятки України: історія та культура. — 2006. — № 1/2. — С. 14—16.

Погрібний, А. Звитяжний Провідник нації : Вступне слово на вечорі до 95-річчя С. Бандери / А. Погрібний // Шлях перемоги. — 2004. — 21 січ. — С. 8.

Приступа, І. У гори — із сопілкою і Бандерою : [мандрівка терноп. туристів на Кавказ] / І. Приступа // RIA плюс. — 2008. — 30 лип. — С. 19 : фотогр.

Романишин, Р. Чотири дні на околиці Гусятин : [спорт. змагання юних туристів Тернопілля, присвяч. 100-літтю від дня народж. С. Бандери] / Р. Романишин // Свобода. — 2008. — 17 трав. — С. 6 : фотогр. кол. — (Туризм).

Степан Бандера та Тернопільщина : [у терноп. вид-ві «Новий колір» вийшла книга «Нації незгасний смолоскип. Постать Степана Бандери на тлі національно-визвольних змагань в 20—50-х роках ХХ століття»] // Номер один. — 2009. — 21 січ. — С. 19 : фотогр.

*Стецько, С. Ідеї і чин Степана Бандери — наш дороговказ : [виступ на уроч. академії у Львові] / С. Стецько // За вільну Україну. — 1999. — 12 січ.

Стецько, Я. Його дух мобілізує нас : (Промова в 5-ту річницю загибелі Степана Бандери) / Я. Стецько // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1155—1157.

Тракало, Я. Вам лист із Бандерою : У Тернополі погасили марки, випущені до 100-річчя з дня народження Провідника ОУН / Я. Тракало // Україна молода. — 2009. — 17 січ. — С. 3.

Україна відзначає ювілей Степана Бандери : [відзначення 90-річчя С. Бандери в Чернігові, Миколаєві, Тернополі та інших містах України] // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 2. — С. 141—144.

Федорів, Т. Меморіальні музеї Степана Бандери: стан і перспективи розвитку / Т. Федорів // Воля і Батьківщина : укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 128—131.

Те ж // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1248—1252.

Федорів, Т. Ф. Музей Степана Бандери : [с. Старий Угринів Івано-Франків. обл.] / Т. Ф. Федорів // Історія України : маловідомі імена, події, факти : зб. статей. — К., 1999. — Вип. 8. — С. 198—200.

Ходєєв, І. Святе місце на кладовищі в лісі : Тут поховано провідника ОУН — УПА: [могила С. Бандери в Мюнхені] / І. Ходєєв // Україна молода. — 2008. — 22 трав. — С. 10.

Черкаських, Є. Петро Касічнук приурочив виставку до ювілею Бандери : [вист. в Терноп. обл. краєзн. музеї] / Є. Черкаських // Місто. — 2008. — 17 груд. — С. 6 : фотогр.

* * *

Бандері — пам'ятник, Шухевичу — звання Героя України // Народна газета. — 2007. — 18—24 жовт. — С. 1.

Дмитрук, Г. Степан Бандера знову на чатах : [відкриття в Бучачі пам'ятника С. Бандері] / Г. Дмитрук // Вільне життя. — 2007. — 24 жовт. — С. 5.

Заверуха, І. Перші урочистості до 100-річчя Бандери відбулися у Тербовлянському районі : [відкриття пам'ят. дошки в с. Кобиловолоках] / І. Заверуха // Нова ера. — 2008. — 24—30 груд. — С. 6 : фотогр.

І постав Бандера у Тербовлі : [відкрито пам'ятник нац. герою, автор бюсту — В. Харченко, скульптор — Р. Вільгушинський] // Воля. — 1999. — 16 жовт.

Козак, С. У Кобиловолоках відкрили меморіальну дошку / С. Козак // Свобода. — 2008. — 24 груд. — С. 2 : фотогр.

Клос, С. Бандера би такого не пробачив : Урочистість з нагоди відкриття пам'ятника провіднику ОУН затьмарював спогад про зниклі гроші : [відкриття пам'ятника С. Бандері в Бучачі] / С. Клос // Високий замок. — 2007. — 17 жовт. — С. 3 : фотогр.

Козак, С. У Кобиловолоках вшанували Степана Бандеру / С. Козак // Рада. — 2008. — № 12. — С. 34.

Личук, О. У саяві шани : Постав величний пам'ятник Степану Бандері : [відкриття пам'ятника в Заліщиках] / О. Личук // Колос. — 2006. — 21 жовт.

Личук, О. У саяві шани постав пам'ятник : [урочистості в Заліщиках із нагоди встановлення пам'ятника С. Бандері] / О. Личук // Українське слово. — 2007. — 28 лют. — 6 берез.

Личук, О. У саяві шани постав пам'ятник Степану Бандері над Дністром / О. Личук // Свобода. — 2006. — 18 жовт. — С. 3 фотогр. — (Наші святині).

Ліберний, О. Пам'ятнику Степану Бандері у Бучачі вклонився його внук : [про перебування на Тернопіллі Степана Бандери — внука

провідника ОУН] / О. Ліберний // Свобода. — 2008. — 21 трав. — С. 4 : фотогр. — (Цікаві зустрічі).

Людкевич, М. Він для тебе горів, український народе : [відкриття в Бережанах бронзового погруддя С. Бандери] / М. Людкевич // Бережанське віче. — 2005. — 21 жовт. : фотогр.

Машлянка, Б. Вшановано Шухевича і Бандеру : [у с. Гукові, на межі Терноп. та Хмельниц. обл., відкрито мемор. плиту в пам'ять про трагічну загибель Р. Шухевича; у Бережанах — бронзове погруддя С. Бандери] / Б. Машлянка // Місто. — 2005. — 19 жовт. — С. 3 : фотогр.

Машлянка, Б. У Бучачі постав пам'ятник Степану Бандері / Б. Машлянка // Рада. — 2007. — № 10. — С. 5 : фотогр. (4 с. обкл.). — (Увіковічені герої).

Нагірняк, З. Постав величний пам'ятник Степанові Бандері : [у Заліщиках відбулося уроч. відкриття пам'ятника С. Бандері] / З. Нагірняк // Шлях перемоги. — 2006. — 22 листоп. — С. 10.

Нюнькін, Ю. У Бережанах — пам'ятник Бандері / Ю. Нюнькін // Тернопільська газета. — 2005. — 20 жовт. — С. 4 : фотогр.

Павлів, Я. Постав у Вербові Степан Бандера : [у Бережан. р-ні споруджено пам'ятник нац. герою] / Я. Павлів // Вільне життя. — 2003. — 23 верес. — (Меморіал).

Хміляр, Л. У бронзі і граніті повертається на Україну Степан Бандера : [про відкриття пам'ятника С. Бандері в с. Корівці Терноп. р-ну] / Л. Хміляр // Подільське слово. — 1992. — 10 жовт.

Хміляр, Л. Як свічі пам'яті, ясніють стели : Перший в області пам'ятник Степану Бандері жителі села Козівки Терноп. р-ну встановили на початку 90-х років / Л. Хміляр // Свобода. — 2006. — 30 серп. — С. 3.

Шевчук, Л. У Бучачі відкрито пам'ятник Степану Бандері / Л. Шевчук // Свобода. — 2007. — 17 жовт. — С. 3 : фотогр. — (Слава героям).

* * *

Гончаренко, О. Син «великого патріота» Миколенка — проти пам'ятника Бандері / О. Гончаренко // Нова Тернопільська газета. — 2008. — 22—28 жовт. — С. 3.

Заруцький, Ю. Юрій Чижмарь: Пам'ятник Степану Бандері спорудимо вчасно! / Ю. Заруцький // Шлях перемоги. — 2008. — 22 жовт. — С. 7.

Колесник, Н. Пам'ятники Крушельницькій та Бандері створить нащадок Пінзеля : [про терноп. скульптора Р. Вільгушинського] / Н. Колесник // Нова ера. — 2008. — 2—8 лип. — С. 6 : фотогр. — (Культура).

Мороз, В. Заради Бандери пересадять туї : [підготовка до відкриття пам'ятника С. Бандері в Тернополі] / В. Мороз // 20 хвилин. — 2008. — 16 жовт. — С. 3.

Пам'ятник Бандері встановлять біля будинку ОДА // Нова ера. — 2008. — 22—28 жовт. — С. 6.

Романів, В. Міськрада та ОДА «б'ються» за Бандеру / В. Романів // Номер один. — 2008. — 22 жовт. — С. 8.

* * *

Велет національного руху : У Тернополі урочисто відкрили пам'ятник провідникові ОУН Степану Бандері // Свобода. — 2009. — 1 січ. — С. 1. — (До 100-річчя від дня народження Степана Бандери).

Вільгушинський, Р. Бандеру «одягнуть» у мідь : бесіда з терноп. скульптором Романом Вільгушинським / провела І. Погоріла // 20 хвилин. — 2009. — 30—31 січ. — С. 10 : фотогр.

Гнатюк, В. Пам'ятник Бандері [в Тернополі] відкрили нашвидкуруч / В. Гнатюк // Місто. — 2008. — 30 груд. — С. 2.

Зозуляк, Є. Символ боротьби і єднання : У Тернополі урочисто відкрили пам'ятник Степанові Бандері / Є. Зозуляк // Вільне життя. — 2009. — 1 січ. — С. 3 : фотогр.

Клос, С. У Тернополі Бандера з прапором : [відкрито пам'ятник провіднику ОУН напередодні його 100-річного ювілею] / С. Клос // Високий замок. — 2009. — 1—7 січ. — С. 3.

Матвійчик, С. У Тернополі урочисто відкрито пам'ятник Степанові Бандері / С. Матвійчик // Українське слово. — 2009. — 21—27 січ. — С. 4.

Мичко, С. З видом на Бандеру : Відтепер, хто б не зайняв найвищі крісла Тернопільської обласної влади, з вікон своїх кабінетів вони бачитимуть пам'ятник провідникові українських націоналістів / С. Мичко // Україна молода. — 2008. — 30 груд. — С. 3 : фотогр. — (Він же пам'ятник!)

Осадчук, Л. У Тернополі встановили пам'ятник Степану Бандері. Не лише за державний кошт / Л. Осадчук // День. — 2009. — 13 січ. — С. 2.

Степан Бандера відтепер пильно стежить за керівництвом області : [відкриття пам'ятника С. Бандері в Тернополі] // Нова Тернопільська газета. — 2008. — 30 груд. — С. 1, 3 : фотогр.

Янович, А. Камінь Бандери поїде в райони : [встановлення пам'ятника С. Бандері в м. Тернополі] / А. Янович // 20 хвилин. — 2008. — 6 листоп. — С. 4.

* * *

Бикодір, Г. Герой у коміксах : У Тернополі побачила світ нова незвична редакція книги про знищення Бандери / Г. Бикодір // Україна молода. — 2008. — 11 жовт. — С. 2.

Климчук, Г. Презентували комікси про вбивство Бандери / Г. Климчук // Номер один. — 2008. — 15 жовт. — С. 3.

Колесник, Н. Вбивство Бандери у коміксах / Н. Колесник // Нова ера. — 2008. — 15—21 жовт. — С. 6.

Попович, Ж. Видали комікси про вбивство Бандери / Ж. Попович // Газета по-українськи. — 2008. — 15 жовт. — С. 5.

Попович, Ж. Про вбивство Бандери видали комікси / Ж. Попович // Тернопіль вечірній. — 2008. — 15—21 жовт. — С. 16.

Федорців, Н. До ювілею Бандери перевидали комікси / Н. Федорців // Місто. — 2008. — 15 жовт. — С. 6.

Степан Бандера в художній літературі та народній пісенній творчості

Аарде, Рохір ван. Замах : роман / передм. і пер. з нідерл. Я. Довгополого / Р. ван Аарде // Всесвіт. — 2002. — № 3/4. — С. 8—96.

Бойчук, П. Степан Бандера : [вірш] / П. Бойчук // Дзвін. — 2004. — № 8. — С. 159.

Бражник, С. «Червоно-чорний?... Бандерівець!» : [докум. повість] / С. Бражник // Всесвіт. — 2008. — №3/4. — С. 48—105.

С. Бандера: С. 49, 50, 70, 79, 83, 93, 94, 104.

В четвер по полудню : [повстанська пісня] // Повстанські пісні. — Т., 1992. — С. 66.

Верес, М. Безсмертя : [вірш] / М. Верес // Верес, М. В чужинних приплавах : вибр. поезії / М. Верес. — Лондон, 1967. — С. 274—275.

Верес, М. Ворогам : [вірш] / М. Верес // Верес, М. В чужинних приплавах : вибр. поезії / М. Верес. — Лондон, 1967. — С. 278.

Верес, М. На смерть Провідника : [вірш] / М. Верес // Верес, М. В чужинних приплавах : вибр. поезії / М. Верес. — Лондон, 1967. — С. 272—273.

Те ж // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1225—1226 : фотогр.

Веснянко, І. Лицарю нації : [вірш, присвяч. С. Бандері] / І. Веснянко // Вільне життя. — 2008. — 22 серп. — С. 2.

Вже вечір вечоріє, слухаємо наказ : [повстанська пісня] / записала С. Смолюк // Україна в минулому. — К. ; Л., 1993. — Вип. 3. — С. 19.

Вихрущ, В. Лицар : Пам'яті Степана Бандери : [вірш] / В. Вихрущ // Вихрущ, В. Шлях до волі / В. Вихрущ. — Т., 1992. — С. 67.

Те ж // Вихрущ, В. Поезії / В. Вихрущ. — Т., 2007. — С. 353—354.

Волотовська, Н. Монолог-реквієм Степана Бандери : [вірш] / Н. Волотовська // Четверта влада. — 2008. — 10 січ. — С. 6.

Гай, М. Читаючи книжку «Московські вбивці Бандери» : [вірш] / М. Гай // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1221.

Гоць, П. У Степана — уродини : [поезії про С. Бандеру] / П. Гоць // Гоць, П. Вибране : поезії. — Л., 2007. — С. 307—317. — Із змісту: Степан Бандера. — С. 307 ; У Степана — уродини. — С. 308 ; Степан Бандера в Дублянах. — С. 309 ; Дорогою до волі. — С. 310 ; Степанові Дубляни. — С. 311 ; Повернення у бронзі. — С. 312 ; Рідна суть. — С. 313 ; У Волі Задеревацькій. — С. 314 ; Гніздо Бандерівського роду. — С. 315 ; Ця Людина — ціла ера. — С. 316 ; Площа Степана Бандери в Дублянах. — С. 317.

Дергач, В. Правдоборець України : (вінок сонетів, присвячених Степанові Бандері) / В. Дергач // Визвольний шлях. — 1998. — № 10. — С. 1237—1239 ; № 11. — С. 1501—1504.

Довгошия, М. Бандера. Чужина : [поема] / М. Довгошия. — Т. : Збруч, 2007. — 35 с. : іл.

Довгошия-Фафіруник, М. Бандера. Чужина : [поема] / М. Довгошия-Фафіруник // Довгошия-Фафіруник, М. Втрачені скарби / М. Довгошия-Фафіруник. — Т., 2007. — С. 3—25.

Дрозд, В. Нашадки славу віддають : [вірш] / В. Дрозд // Свобода. — 2009. — 1 січ. — С. 1.

Заєць, В. Квіти над криївкою : [вірш] / В. Заєць // Заєць, В. Повстанські вишні. — К., 2005. — С. 181—184.

С. Бандера: С. 182.

Заєць, В. Наша черга : [вірш] / В. Заєць // Заєць, В. Повстанські вишні. — К., 2005. — С. 98.

Заєць, В. Оунівський гостинець : [вірш] / В. Заєць // Заєць, В. Повстанські вишні. — К., 2005. — С. 199—200.

Заєць, В. Під прапором Бандери : [вірш] / В. Заєць // Заєць, В. Повстанські вишні. — К., 2005. — С. 110.

Заєць, В. Повстанський привіт : [вірш] / В. Заєць // Заєць, В. Катруся. — К., 2006. — С. 189—196.

С. Бандера : С. 194.

Заєць, В. У дорогу далеку : [вірш] / В. Заєць // Заєць, В. Громова криниця. — К., 2004. — С. 290—294.

С. Бандера: С. 290.

Ішли ми до бою темними лісами : [повстанська пісня] / записав Г. Дем'ян // Україна в минулому. — К. ; Л., 1993. — Вип. 3. — С. 16—17.

Калиненко, І. Світлій пам'яті С. Бандери : [вірш] / І. Калиненко // Слово і зброя : антол. укр. поезії, присвяч. УПА. — Торонто, 1968. — С. 281.

Те ж // Повстанська муза : (100 поезій національно-визвольної боротьби). — Т., 1992. — С. 85.

Те ж // Визвольний шлях. — 1997. — Кн. 10. — С. 1219.

Те ж // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1224 : фотогр.

Кізко, П. Над могилою Бандери : [вірш] / П. Кізко // Повстанська муза : (100 поезій національно-визвольної боротьби). — Т., 1992. — С. 87.

Те ж // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1227 : фотогр.

Косовський, В. Степан Бандера : [вірш] / В. Косовський // Косовський, В. Тризуб / В. Косовський, А. Кравець-Кравченко, Є. Чередниченко. — К., 2008. — С. 68.

Красівський, З. Бандера : [вірш] / З. Красівський // Красівський, З. Невольницькі плачі / З. Красівський. — [Б. м.] : Література і мистецтво, 1984. — С. 112.

Те ж // Визвольний шлях. — 1997. — Кн. 5. — С. 518.

Лавра, Б. Дух Бандери : [вірш] / Б. Лавра // Визвольний шлях. — 1984. — № 1. — С. 93.

Літопис УПА. Т. 25. Пісні УПА / зібрав і зредагував З. Лавришин. — Торонто : Літопис УПА, 1996 ; Л. : Літопис УПА, 1997. — 554 с.

С. Бандера: див. Показник імен.

Лубська, О. Пісня УПА : [вірш] / О. Лубська // Повстанська муза : (100 поезій національно-визвольної боротьби). — Т., 1992. — С. 90—91.

Мур, Д. Бандері : [вірш] / Д. Мур // Повстанська муза : (100 поезій національно-визвольної боротьби). — Т., 1992. — С. 92.

Муринка, Д. Бандері : [вірш] / Д. Муринка // Визвольний шлях. — 1966. — Кн. 2. — С. 223.

Нижанківський, Б. Ти поліг, щоб, не згоряючи, горіти : (На смерть Степана Бандери) : [вірш] / Б. Нижанківський // Повстанська муза : (100 поезій національно-визвольної боротьби). — Т., 1992. — С. 94—95.

Те ж // Слово і зброя : антол. укр. поезії, присвяч. УПА. — Торонто, 1968. — С. 308.

Нова радість стала : [коляда] // Повстанські коляди. — Т., 1995. — С. 28.

Овечко, І. Смолоскип : (С. Бандері — у 5-ту річницю смерті) : [вірш] / І. Овечко // Повстанська муза : (100 поезій національно-визвольної боротьби). — Т., 1992. — С. 95—96.

Те ж // Слово і зброя : антол. укр. поезії, присвяч. УПА. — Торонто, 1968. — С. 309.

Ой у полі, при долині : [повстанська пісня] // Повстанські пісні. — Т., 1992. — Вип. 2. — С. 59.

Пайончківський, В. В Степу під Херсоном : [пісня] / Слова і музика В. Пайончківського // Пайончківський, В. За Україну! За її волю! : Повік не забуті : зб. національно-патріотичних пісень. — Т., [1999]. — С. 9.

Пастух, Р. І зоря України зійшла! : [вірш] / Р. Пастух // Шлях перемоги. — 2001. — 3 січ. — С. 6.

*Полтава, Л. На смерть С. Бандери : [вірш] / Л. Полтава // Визвольний шлях. — 1964. — Кн. 10. — С. 1012.

*Савчук, П. Пам'яті Степана Бандери : поема / П. Савчук // Визвольний шлях. — 1960. — Кн. 10. — С. 1088.

Стельмах, Б. Бандерівці : [вірш] / Б. Стельмах // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1222—1223.

Степан Бандера та його родина в народних піснях, переказах та спогадах / НАН України, Ін-т народознавства ; записи та упорядкування Г. Дем'яна. — Л., 2006. — 567 с.

Степовичка, Л. «Над ріллею заспраглою...» : [вірш] / Л. Степовичка // Воля і Батьківщина : укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 142.

Те ж // Дзвін. — 2000. — № 3. — С. 94.

Там, у полі чорні круки : [повстанська пісня] // Повстанські пісні. — Т., 1995. — Вип. 3. — С. 33—34.

Тарасюк, Н. Обов'язки важливіші від справи : [вірш] / Н. Тарасюк // Визвольний шлях. — 1984. — № 1. — С. 93—95.

*Тарасюк, Н. Степан Бандера — народний месник : [вірш] / Н. Тарасюк // Визвольний шлях. — 1987. — Кн. 1. — С. 50—52.

Україно моя, наша мати рідна... : [повстанська пісня] // Марш Героїв. — Т., 2007. — С. 29.

*Щербак, М. 15 жовтня 1959 : [вірш] / М. Щербак // Визвольний шлях. — 1960. — Кн. 10. — С. 1087 ; 1964. — Кн. 10. — С. 1012.

* * *

Дем'ян, Г. Вибрані зразки оповідного фольклору про Степана Бандеру та його родину / Г. Дем'ян // Воля і Батьківщина : укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 86—90.

Дем'ян, Г. Праця для своєї нації безсмертна : [про фольклор. твори, присвяч. С. Бандері] / Г. Дем'ян // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1216—1220.

Луцько, Є. Степан Бандера в пісенному фольклорі Яворівщини / Є. Луцько // Воля і Батьківщина : укр. часопис. — 1999. — Чис. 1. — С. 114—121 : фотогр.

Те ж // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 10. — С. 1200—1210 : нот.

Пастух, Р. «А попереду йде Степан Бандера...» : [про невідому раніше нар. пісню, яку називають «Пісня про Бандеру»] / Р. Пастух // За вільну Україну. — 2002. — 27—28 груд. — С. 7.

Полтава, Л. Образ Степана Бандери в літературі і мистецтві / Л. Полтава. — Нью-Йорк : [б. в.], 1979. — 43 с. : іл.

Салига, Т. Поезія Українського Резистансу : (Степан Бандера на тлі епохи) / Т. Салига // Визвольний шлях. — 1999. — Кн. 3. — С. 305—317.

Те ж // Літературна Україна. — 1999. — 11 лют. — С. 3.

Семкович, О. Поетичне слово про Степана Бандеру : [про вірші П. Гоця, присвяч. С. Бандері] / О. Семкович // Гоць, П. Вибране : поезії / П. Гоць. — Л., 2007. — С. 318.

В. А. Чупрова, головний бібліограф
інформаційно-бібліографічного відділу ОУНБ

ЗМІСТ

Від упорядника	3
<i>Юрчик С. П.</i> Степан Бандера: людина і міф	5
Публікації з періодичних видань	12
<i>Воробель С. І.</i> Степан Бандера. Життя, покладене на вівтар Вітчизни	32
<i>Гачевська С. П.</i> За Україну! За волю! За народ!.....	41
Рекомендована бібліографія	47
Праці Степана Бандери	47
Література про Степана Бандеру	49
Ушанування пам'яті Степана Бандери	64
Степан Бандера в художній літературі та народній пісенній творчості	70

*Степан Бандера:
в одній особі образ покоління*

*Збірник методичних матеріалів
для вшанування пам'яті славетного сина України*

Наклад 50 примірників

Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека

б-р Т. Шевченка, 15, м. Тернопіль, 46000.

Тел. 8-(0352)-52-52-64.

www.library.te.ua